

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Francofurti, 1596

Liber tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

XENOPH. DE INST. CYRI
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙ-
ΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ
ΤΡΙΤΟΝ.

XENOPHONTIS HISTORIA-
RVM DE INSTITVTIONE
CYRI, LIBER TERTIVS.

ET Cyrus quidem hæc A
agebat. Quum autem
Armenius de nuntij ser-
mone mandata Cyri ac-
cepisset, perterritus est:
quod cum animo suo
cogitaret, iniuste se fa-
cere, qui neque tributum penderet, neque
exercitum mitteret. Maxime vero metum
augebat, quod futurū erat, ut manifestum
fieret, fecisse initium struendæ regis, quo
ad propulsandos hostes illa sufficeret. At-
que omnes has ob causas trepidans, simul
hinc inde dimissis nonnullis, copias suas
cogebat, & in mōtes minorem natu filium
Sabarim, & suam atque filij vxorem, & fi-
lias, & cum his mundum adparatumque
maximi pretij mittebat, additis etiam, qui
deducerent. Præterea mittebat, qui specu-
larentur, quidnam rerum Cyrus ageret,
& Armenios, qui aderant, instruebat: quū
mox adessent alij, qui Cyrum ipsummet
aduentare vna dicerent. Tum vero conse-
rere manum non amplius ausus, se subdu-
cebat. Id quum hominem Armenij facere
viderent, quisque suas ad ædes diffugiunt,
ut qui res tuas submouere longius vellent.
Et Cyrus campum videns palantibus &
abigentibus plenum, submittit qui dice-
rent; nemini se hostē futurum, qui rema-
neret: sin fugientem aliquem caperet, eum
se pro hoste habiturum prædixit. Itaque
complures remanebant, quum nonnulli
essent, qui cum rege se subducerent. At ve-
ro qui cum mulieribus antecesserant, in e-
os quum incidissent, qui erant in monte:
statim sublato clamore, arreptaq; fuga, cō-
plures capiuntur. Tandē & filius, & vxo-
res, & filia captæ sunt iis cum opibus, qual-
cumq; secū vhebāt. Rex vbi quæ accide-
rent, persentisceret; quo se verteret ambi-
gēs, in collē quemdam fuga se recipit. Quæ
Cyrus itē videns, cū iis, quas secū habebat,
copiis collē circūdat, & mittit ad Chrysan-
tā, iubēs, ut mōtis custodia relicta veniret.

Armenius
adese co-
filia con-
fert, que
Cyrus ani-
mo praece-
perat.

Armenius
suis captis
in quem-
dam se-
cū illum re-
cepit.

MΕΝ δὴ Κίρους ἐ-
τόποις ἑαυτοῦ ὁ ὅτι ἀρμόριος
ὡς ἤκουσε τὸ ἀγγέλου τὰ
παρὰ τῆς Κίρου, ἔξε-
πλάγη, ἐπινοήσας ὅτι ἀ-
δικίη καὶ τὸ δασμὸν λεί-
πων, καὶ τὸ φράτθμα ἔπεμπων. καὶ τὸ μέγιστον
ἐφοβήθη, ὅτι ὁ φθισαῖος ἔμελλε τὰ βασιλῆα οἰκη-
δομῆν ἀρχόμενος, ὡς αἰχμὰ ἀπιμάχεσθαι
εἶη. ἔλα πρὸς αὐτὸν δὴ ταῦτα ἀνῆλθον, ἅμα μὲν διέ-
πεμπεν ἀθροίζων τὴν αὐτῶν δυνάμιν, ἅμα δὲ ἐ-
πεμπεν εἰς τὰ ὄρη τὴν νεώτερον ὑπὸν Σάβαριν καὶ
τὰς γυναικῶν, πᾶσι τε ἑαυτῶν καὶ τῶν υἱῶν, καὶ τὰς θυ-
γατέρας καὶ κούρας, καὶ τὰς καλοσκόνην τὴν πλείου-
στος ἀξίαι συναπέπεμπε, τροπομπῆς δὲ ἄλλοις
αὐτῶν ὅτι ἅμα μὲν κατασκευασμένους ἐπέμπε, τὴν
φράτθιν Κίρου, ἅμα δὲ σιωπέτα τὴν τῶν φρα-
γιόμοις τῆς ἀρμόριων, καὶ λαχὸν παρῆρ δῆλοι λέ-
γούσας, ὅτι καὶ δὴ αὐτῶν ἑστὶ ὁ μὲν ἐστὶ τῶν δὴ ἐκ-
επιπέλα εἰς χεῖρας ἔλθῃν, ἀλλ' ὑπεχώρη. ὡς δὲ
εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα οἱ ἀρμόριοι, διεδί-
δρασκον ἢ δὴ ἕκαστος ὅτι τὰ ἑαυτῶν, βουλόμοι
τὰ ὄντα ἐκ ποδῶν ποιεῖσθαι. ὁ δὲ Κίρους ὡς εἶδε
ἔλα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐλαυνόντων, ὅτι πεδῖον μέσον, ὑ-
ποπέμπων ἔλεγε, ὅτι θεοδένι πολέμιος εἶη τῶν
ἀρμόριων. εἰ δὲ πῶς φθισαῖος ἀλήθοιτο, περη-
γρόσει ὅτι ὡς πολέμιος χηροῖτο. οὕτω δὲ οἱ
μὲν πολλοὶ κατέμνον, ἢ δὲ οἱ ὑπεχώρησαν σιω-
πῶν βασιλῆ. ἐπεὶ δὲ οἱ σιωπῶν γυναικῶν τῶν φρα-
γιόμοις ἐπέπεσον εἰς τὰς ἐν τῶν ὄρη, κραυγῶν τε
οἷες ἐπέπεσον, καὶ φθισαῖος ἠλίσκετο πολλοὶ αὐ-
τῶν. τέλος τῶν καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ αἱ
θυγατέρες ἐάλωσαν, καὶ τὰ χεῖματα ὅσα σιω-
πῶν ἀρμόρια ἐπέλαχον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν
ὡς ἤαθετο τῶν γυναικῶν, ἀπορᾶν ποιεῖσθαι, ὅτι
λόφον πᾶσι κατέφρασε. ὁ δὲ αὐτὸς Κίρους
ταῦτα ἰδὼν, περὶ αὐτῶν τὸν λόφον τῶν παρῶν
φράτθιν, καὶ τῶν χρυσῶν πέμψας ἐκέλευε φυλακῆν τῶν ὄρη καὶ τῶν λιπῶντα ἔκφυ-
γε μὲν

περὶ ὅτι
ἐπέπεσον
πίς οἱ

οἱ παῖ-
δες καὶ αἱ

Handwritten marginal notes in Greek script on the right edge of the page.

ὁ μὲν δὲ φράτδμα ἠδραίζετο τὰς Κύρω, ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Ἄρμενιον κήρυκα, ἤρετο ὡδὲ εἶπε μοι, ἔφη, ὡς Ἄρμενιε, πότρεα βούλησθα αὐτὸν μὲν τὰ λιμῶν καὶ τῆ δίνῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσὺπεδον καταβάς ἡμῖν ἀμαμάχεσθαι; ἀπεκρίνατο ὁ Ἄρμενιος, ὅτι τὸ σὺ δὲ τέρεις βέλαιτο μάχεσθαι. πάλιν ὁ Κύρος πέμψας ἠρώτα. τί οὖν κήρησθα αὐτῷ, καὶ οὐ καταβαίης; ἀπορᾶν, ἔφη, ὅ, τι κήρη ποιῆν. ἀλλ' ὅσθεν, ἔφη ὁ Κύρος, ἀπορᾶν σε δεῖ. ἔξεσι γὰρ σοὶ ὅτι τὸ δίκην καταβαίην. τίς δ', ἔφη, ὁ δικάζων; τὸ δηλονότι ὡς ὁ θεὸς ἔδωκε καὶ αὐτὸ δίκης σοὶ κήρησθαι, ὅ, τι καὶ βούλοιο. ἐπ' αὐτὰ δὲ ὁ Ἄρμενιος γινώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίης καὶ ὁ Κύρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον, κακείνον καὶ τὰ ἄλλα πρῶτα παρεστρατοπέδουσατο, ὁμοῦ δὲ ἅσασαν ἔχων τὴν δυνάμιν. ἐν τούτῳ δὲ τὰς χεῖρας ὁ παρ' ἐσούπατος παῖς τῶ Ἄρμενίου Τιγρανῆς ἔξ ἀποδημίας ἱνὸς πατρὸς, ὃς καὶ στυμφρὸς πόλε ἐγεγύθητο τὰς Κύρω καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, ἀγῆς πορεύεται πρὸς τὸν Κύρον ἠδ' εἶχεν. ὡς δὲ εἶδε πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὰ ἀδελφοὺς καὶ τὴν εἰαυτῷ γυναῖκα ἀχιμαλώτους γεγενημένους, ἔδ' ἀκρυσεν, ὡς παρ' εἰχῆς. ὁ δὲ Κύρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν ὅσθεν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δὲ ὅτι εἰς κήρον ἤκεις, ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκρῶσης παρὼν τ' ἀμφὶ τῆ πατρὸς καὶ ἀδελφῶν στυμφρὸς καὶ τοῖς ἡγεμόνας τοῖς τε τῶν πατρῶν καὶ τῶν τῶν μῆδων τ' παρεκάλει καὶ εἰ τις Ἄρμενίων τῶν ἐν τῷ παρῶν παρῶν, καὶ τοῖς γυναῖκας ἐν ταῖς δέμα μάχαις παρούσας ἐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἰς ἀκρῶν. ὁπότε καλῶς εἶχεν, ἤρχετο ἔλθου καὶ, ὡς Ἄρμενιε, ἔφη, πρὸς τὸν μὲν σοὶ συμβεβῶσι ἐν τῇ δίκῃ τὰ ληθῆ λέγειν, ἵνα σοὶ ἐν γὰρ ἀπῆ τὸ δὲ μισσητότατον. τὸ γὰρ ψευδομῶνον φαίνασθαι δὲ ἴσθαι, ὅτι καὶ τὸ συνηνώμης πινὸς τυλάμην ἐμποδῶν μάλιστα ἀνδρόποισι τ' ἴσθαι. ἔπειτα δ', ἔφη, στυμφρῶσι μὲν σοὶ καὶ οἱ παῖδες καὶ ἀχιμαλῶτες αὐτῶν πρῶτα ὅσα ἔπαρξας, καὶ Ἄρμενίων οἱ παρῶντες. ἡ δὲ ἀνδάνωνται σε ἄλλα ἢ τὰ * γινώσκοντα λέγειν, νομοδοσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτῷ πρῶτα τὰ ἔρατα πατεῖν, ἡ δὲ ἐγὼ τὰ ληθῆ πύθωμαι. ἀλλ' ἐρώλα, ἔφη, ὡς Κύρε, ὅ, τι βέλεις, ὡς τὰ ληθῆ ἐρεῖντος. τούτου ἕνεκα καὶ γράσω ὅ, τι βέλεις. λέγει δὲ μοι, ἔφη, ἐπολέμησάς ποτε Ἀστυάγῃ τὰς τ' ἐμῆς μητρὸς πατεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις μῆδοις ἔργον, ἔφη.

A Atque interea dum copias Cyrus cogeret, misit ad Armenium caduceatore, sic eum interrogabat. Dic mihi, ait, Armenie, utrum istic manens cum fame ac siti pugnare matuis, an in campum apertum descendere, ac nobiscum pœlio decernere? Cum neutris pugnare se velle, respondit Armenius. Cyrus iterum misit qui quærerent. Cur igitur istic desides, ac non descendis? Quia quid agendum sit, inquit, ambigo. Sed enim, ait Cyrus, minime debes ambigere. Nam licet ad agendam causam tibi descendere. Et quis, inquit, iudex erit? Nimirum is, cui Deus potestatem fecit ex arbitrio suo tecum agendi, etiam indicta causa. Hec Armenius necessitate considerata, descendit. Cyrus & ipso, & cæteris omnibus in medium receptis, eos castris circumdedit; quum copias iam secum omnes haberet. Hoc iusto tempore Tigranes, natu maximus Armenij filius, peregre adueniebat; quem Cyrus aliquando venationis socium habuerat. Is quum ea, quæ acciderant, audisset: statim ad Cyrum ita contendit, uti tum comparatus erat. Vbi vero patrem, matrem, fratres, uxoremque suam, captiuos omnes vidit; ut par erat, illacrumauit. Et Cyrus hominẽ intuitus, comitate in ipsum alia nulla est usus, quam quod diceret: Opportune ades, coram futuro auditor in iudicio patris. Statimque duces Perfarum & Medorum conuocat, accitis etiam Armeniis, si qui dignitate præstantes aderant. Quin & feminas, quæ in carpentis aderant, non repulit; sed audiendi facultatem eis concessit. Quumq; opportunum visum esset, dicendi principium fecit. Primum, ait, Armenie, consulo tibi, ut in hac causæ cognitione vera dicas, quo vnum illud saltim abfitate, quod odium maximum meretur. Nam certo scire te volo, esse hominibus impedimento ad consequendam veniam maximo, si in mendacio deprehendantur. Præterea liberi tui, & hæ mulieres, & Armenij qui adsunt, omnium abs te actorum tibi sunt cõscij: qui si te fenserint alia dicere, quam facta sint, arbitrabitur te tuamet ipsius sententia suppliciiis extremis addici, si veritatem ego rescuero. Tu vero Cyre, quodcũque voles, inquit, interrogato vera dicturũ: quiduis tamdẽ ea de causa mihi euenerit. Dic igitur, inquit, mihi: bellũne gessisti aliquando cum matris meæ parẽte Astyage, Medisq; cæteris? Gessi vero, in-

ὡδὲν

δὲ καὶ τὸν δίκην

τὸν δὲ

ἀδελφοὺς

καὶ τὸν

καὶ τὸν

* γινώσκοντα

Tigranes Armenij filius.

Armenius iudicio sistitur.

quit. Victus autē ab ipso, nonne condicio-
 nes has accepisti, tributū te adlaturū, & v-
 na cum ipso militaturū, ubicumq; denun-
 tiasset, & munitiones habiturum nullas?
 Ita est. Iam ergo quamobrē neq; tributum
 attulisti, neque misisti exercitum, & muni-
 tionēs cepisti exstruere? Libertatis, inquit,
 cupiditate tenebar. Nam præclarum mihi
 visum est, & me liberum esse, & libertatem
 liberis meis relinquere. Certe præclarum
 est, inquit Cyrus, ita pugnare, ne quis um-
 quam servus fiat. At si quis vel bello victus,
 vel quodam alio modo redactus in servi-
 tutem, id moliri deprehendatur, vt domi-
 norū se potestate eximat: huic primus ipse
 mihi dicito, vtrū ceu viro bono, & recte se
 gerenti honorem habeas; an eō potitus, vt
 iniuste agētem plectas? Plecto, inquit. non
 enim concedis mihi, vt mētiar. Responde
 mihi liquido, ait Cyrus, & singulatim in
 hunc modum: Si quis cum imperio fit, ac
 delinquat, vtrum esse illum cum potestate
 pateris, an eius loco constituis alium? Ali-
 um, ait, constituo. Quid vero, si magnas op-
 es habeat, diuitem ne permittis esse, an ad
 paupertatem redigis? Eripio, inquit, homi-
 ni, quæ possidet. Si ad hostes etiam ipsum
 deficere animaduertas, quid facis? Occi-
 do, inquit. Cur enim potius mēdaciū con-
 uictus moriar, quam veritatē falsus? Heic
 Armenij filius, auditis hisce; auulsatiara,
 vestes etiā discerpfit. Feminae vero sublato
 eiulatu ora sua dilaniabāt, quasi & pater iā
 perisset, & actum de omnibus ipsis esset.
 Quibus Cyrus indicto silentio, rursus in-
 quit: Esto fane, hæc iura tua sint Armenie.
 Nobis autem quid secundum hæc faciun-
 dum consulis? Tacebat Armenius, dubius
 secum, an sui necandi consilium Cyro da-
 ret, an iis contraria doceret, quæ se factu-
 rum fuisse dixerat. At filius eius Tigranes
 Cyrum interrogans: Quando pater ambi-
 gere videtur, inquit dic mihi Cyre, an con-
 silium de ipso dare debeam, tibi quod ex
 vsu maxime futurum arbitret? Cyrus qui
 animaduertat, id temporis, quo venati
 cum ipso Tigranes solebat, quemdam
 hominem et doctum familiarem, & ad-
 mirationi magnæ fuisse, quid tandem
 dicturus esset, audire percupiebat. Itaque
 iubebat alacriter, quod sentiret, profer-
 ret. Ego igitur, inquit Tigranes, si tu
 quæcumque pater vel deliberando in-
 stituit, vel patrauit, probas: sic auctor tibi
 sum, vt qui maxime, quo ipsum imiteris.

Cyrus Ar-
 menium
 Socratice
 deducit eo,
 ut seipsum
 damnet.

Tigranes
 patris
 causam
 agit.

μηδ' ἀγασσάμενος πατρὸς ἢ ὅσα βεβέβηκα, ἢ ὅσα πέποιθα, ἢ ὅσα πόνου σοι συμβεβήκα, ἢ ὅσα ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐποίησα, εἰ δὲ

κερατηθεὶς δὲ ἔπειτα αὐτῶν, σιωποῦντος αὐ-
 τοῦ, καὶ οὐδ' ἐπισημασθέντος, ἔπειτα ἔπαυ-
 σεν, καὶ ἐρύμασθαι μὴ ἐβόησεν; ἢ ἄρα οὐκ
 οὐδὲ τί ἔτε τὸν δασμὸν ἀπήγαγες, ἔπειτα ἔπαυ-
 σεν, καὶ ἐρύμασθαι, ἐπειχέσθαι τε τὰ ἐρύμασθαι;
 καὶ ὅς ἐστιν, ἐλδοθερίας ἐπεθύμου, καλὸν γὰρ
 μοι τὸ δοκῆναι καὶ αὐτὸν ἐλδοθερον εἶναι, καὶ
 πασι ἐλδοθερίας καὶ ἀλιπεῖν, καὶ γὰρ ἔστιν,
 ἔφη ὁ Κύρης, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μὴ πο-
 τέ τις δούλος μέλλοι γηήσασθαι. ἢ δὲ δὴ ἢ
 πολέμου κερατηθεὶς, ἢ καὶ ἄλλον ἕνα ἕνα
 τὸ δουλωθεὶς, ἐπιχρᾶν τις φαίνεται, ἢ δὲ
 αὐτῶν, ἀποστρέφειν ἑαυτῶν, τὸν σὺ τὸ ἑσθλὸς
 εἶπε, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλῶ
 ἀποστρέφοντα πικρῶς, ἢ ὡς ἀδικωῦτα ἢ ἄ-
 γνη καλῶς; καλῶς, ἔφη. οὐ γὰρ εἰς σὺ
 ψεύδεσθαι λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κύρης, ὡ-
 δε καὶ ἐν ἑκάστον, ἢ ἄλλων τίς τύχη καὶ ἀ-
 μύτη, πότερον εἰς ἀγῶν, ἢ ἄλλον καλῶς
 αὐτῶν; ἄλλον καλῶς, ἔφη. τί δὲ, ἢ
 κερατηθεὶς πολλὰ ἔχη, εἰς πλουτεῖν, ἢ πέ-
 νηθεὶς; ἀφαιροῦμαι, ἔφη, ἀνέχων τὴν
 γῆν, ἢ δὲ καὶ πρὸς πολέμοις αὐτὸν γηῶ-
 σης ἀφιστάμενον, τί ποιῆς; καλῶς, ἔ-
 φη. τί γὰρ δὲ ἐλεῖσθαι ὅτι ψεύδομαι, ἀ-
 ποστρέφειν μάλλον, ἢ ἀληθῆ λέγειν; εἰ αὖ-
 τα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτῶν ὡς ἤκουσε ταῦτα, πέ-
 ρεσάσασθαι τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τοῖς πέπλοισι κα-
 ἐρήξασθαι δὲ γυναικας ἀναβόησασθαι τὸ δρῦ-
 πῶντο, ὡς οἰζυρῶν τὸ πατρὸς, καὶ ἀπολωθ-
 ῶντων πόνου σφᾶν ἢ δὴ. καὶ ὁ Κύρης σιωπῆ-
 σαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν εἶναι, ἢ δὴ δὴ σα-
 δίχμα ταῦτα, ὡς ἀγῶν; ἢ μὲν δὲ πόνου
 λῶς ἐκ ταῦτα; ποιῆς; * ὁ μὲν δὴ ἀγῶν
 εἰσώπα, ἀποστρέφειν πότερον συμβουλοῖσι τὰ
 Κύρω καλῶς ἑαυτοῦ, ἢ τὸν αἰτία διδά-
 σκει, ὡν αὐτὸς ἔφη ποιῆν. ὁ δὲ παῖς αὐτῶν Τι-
 γράνης ἐπήρσεν τὸν Κύρον. εἶπε μοι, ὡς Κύρε, ἔ-
 φη, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀποστρέφει ἔοικεν, ἢ συμβουλεύ-
 σαι αὐτῶν αὐτῶν οἱ βέλτερα εἶναι; καὶ ὁ Κύ-
 ρης, ἢ ἀπὸ ὅτι σιωπῆσεν αὐτῶν ὁ Τίγρηνς,
 σοφιστήν τινα αὐτῶν σιωπῆσαι καὶ θαυμάζομενον
 ἔπειτα τὸν Τίγρηνς, πόνου ἐπεθύμει αὐτῶν ἀκούσασθαι
 ὅ, τι ποτὲ ἐβόησεν, καὶ ἀποστρέφειν ἐκέλευε λέγειν
 ὅ, τι γινέσκει. ἐγὼ τὸν αὐτῶν, ἔφη ὁ Τίγρηνς, εἰ
 μὲν ἀγασσάμενος πατρὸς ἢ ὅσα βεβέβηκα, ἢ ὅσα πέποιθα, ἢ ὅσα πόνου σοι συμβεβήκα, ἢ ὅσα ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐποίησα, εἰ δὲ

ὅτι καὶ
 ἀποστρέφειν
 καλῶς

ἐρύμασθαι
 εἰς ἐπι-
 θύμου,
 ἔφη καλῶς
 τὸ δοκεῖ

κερατηθεὶς
 ἀποστρέφειν

καπεδρῦ-
 πῶντο

καὶ ὁ Κύ-
 ρης

εί δέ τοι σοι δούκῃ πώλυτα ἡμῶν τικέναι, συμβου-
 λώω σοι αὐτὸν μὴ μιμῆσαι. ἔχου ἔφη ὁ Κύ-
 ρος, τὰ δίκαια ποιεῖν ἢ κίς' αὐτῶν ἀμάρτυροντα
 μιμοίμην. ἔστιν, ἔφη, ταῦτα. καλῶτερον ἂν αὐ-
 εῖν, κατὰ γὰρ τὸν λόγον, τὸ πατέρα, εἴπερ τὸν
 ἀδικουῦντα δίκαιον καλῶτερον. ποτέρα δὲ ἡγή-
 ῳ Κύρῳ, ἀμείνον ἔτι) σὺν τῷ σὺ ἀγαθῷ τὰς πι-
 μθρίας ποιῆσαι, ἢ σὺν τῇ σὺ ζημία; ἐμμετόν
 ἄρα, ἔφη, οὕτω γ' αὐτὸν μιμῆσαι. ἀλλὰ σὺ
 μύθοι, ἔφη ὁ Τίγρης, μέγαλα γ' αὐτὸν ζη-
 μοιο, εἰ τὸς σεαυτῶν καὶ τῶν ἀλλοτρίων [τότε * ὁ πότε
 σοι πλείους ἄξιοι εἶεν κεκτῆσθαι. πῶς δὲ δὴ,
 ἔφη ὁ Κύρῳ, τότε πλείους ἄξιοι γίγνοντο ἀν-
 δρῶν ποὶ ὁ πότε ἀδικουῦντες ἀλίσχοντο; εἰ τότε,
 οἷμα, σὺ φρονεῖς γίγνοντο. δούκῃ γὰρ μοι, ὦ Κύ-
 ρε, ἔτιως ἔχῃ, αὐτὸν μὲν σωφροσύνης ἐδὲ ἄλλ-
 λης ἀρετῆς ὡς δὲ ὄφελος ἔτι). τί γὰρ αὐτῶν, ἔφη,
 χρῆσαι; αὐτὸν τίς ἰσχυρῶν ἢ ἀδρείων μὴ σωφρονί-
 ἢ ἰπποκῶν; ἢ ἢ πλουσίων; τί ἢ δυνάστη ἐν πό-
 λει; σὺν ἢ σωφροσύνη καὶ φίλος πᾶς χρῆσι-
 μος, καὶ θεράπων πᾶς ἀγαθός. τὸ οὖν, ἔφη,
 λέγεις ὡς καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέ-
 ρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γενήθη. πάλιν μὲν
 οὖν, ἔφη, πατήρ ἄρα σὺ λέγεις τὸ ψυχῆς ἔτι)
 πῶς σωφροσύνη, ὡς ἄρ' ἄντιον, ἔμαθημα.
 ἔτι δὲ αὐτῶν, εἴγε φρονίμων δὲ φρονεῖν τὸν
 μέλλοντα σώφρονα ἔσθαι, τὸ δὲ χρῆμα ἐξ
 ἄφρονος σώφρων αὐτὸν γίγνεται. τί δὲ, ἔφη, ὦ
 Κύρῳ, ἔτι πῶς ἡσθαι καὶ εἶνα ἀνδρα διτὰ φροσύ-
 νης μὲν ὅτι φρονίωτα κρείττονι εἶναι μάχα-
 ρα, ἐπειδὴ δὲ ἢ τῆσθ, ἀθίς πεπαυμένον τὸ
 τῶς τῶτον ἀφροσύνης; πάλιν δὲ, ἔφη, ἔτι πῶ
 ἐώρεχας πόλιν ἀντιπατομῆν τῶς πόλιν
 ἐτερον, ἢ τίς ἐπειδὴ ἢ τῆσθ, τὸ δὲ χρῆμα
 ταῦτη, αὐτὸ τὸ μάχαρ, πείθειται θελῆς
 ποῖαι δὲ, ἔφη ὁ Κύρῳ, καὶ σὺ αὖτε πατρὸς ἢ πῶ
 λέγων, ἔτιως ἰσχυρῶν σὺ σωφρονίαν αὐτῶν; ἐν ἢ
 ἢ δὲ εἰσὶν αὐτοῖς ἐλθῆς ἢ εἰσὶν αὐτοῖς ἐλθῆς ἢ εἰσὶν
 αὐτοῖς, δούλος δὲ ὡς ὡς δὲ πῶ ποτὲ γνῶμι; αὐτῶ
 ἢ τῆσθ χρῆμα λαθῆν, ἢ φρονεῖν, ἢ ὅτι βία σα-
 αῖ, ἔτι δὲ τούτων ἰσχυρῶν γνῶμι; ἔτι πῶς ἔτι αὐτῶ
 σὲ ἢ οἶδεν αὐτὸν ἐβλήθη ἔτι πατήρ αὐτῶν,
 ἔτιως ἔτι πατήρ αὐτῶν, ὡς ἄρ' αὐτὸν τίς τυφλῆς ἢ
 κωφῆς, καὶ μὲν ὅτι φρονεῖν τῶς ἔτι πατήρ αὐτῶν
 αὐτῶ ἢ τῆσθ λαθῆν χρῆμα, ἔτιως σὲ οἶδε λαθῆν αὐτῶ
 ὡς εἰ αὐτῶν ἐαυτῶν ἐχρῆσθαι χωρία ἀποκῆσθαι,

A Sin eum deliquisse omnino statuis, hoc ti-
 bi confilij do, ne eum imiteris. Ergo mini-
 me delinquentem imitabor, ait Cyrus, si
 quod iustum est, egero. Ita est, inquit ille.
 Erit igitur animaduertendum, de tua qui-
 dem ratione, in patrem tuum: siquidē iu-
 stum est, in hominem iniuste agentem a-
 nimaduertere. Vtrum igitur, mi Cyre, me-
 lius esse ducis, tuo cum commodo pœnas
 te sumere, an tuo cum detrimento? Nimi-
 rum hoc pacto, subiecit ille, supplicio me
 ipsum adfecero: At tu plurimum ipse tibi
 damni adtuleris, ait Tigranes, si tum occi-
 das tuos, quum tibi quatiuis pretij fuerint,
 si tua sint in potestate. Verum qui possint
 esse homines, inquit Cyrus, id temporis
 maximi pretij, quo deprehensi fuerint in
 facinoribus improbis? Si tum, vt equidem
 arbitror, frugi fiant. Nam mihi, Cyre, sic
 esse res comparata videtur, sine sanitate
 mentis ne quidem virtutis cuiusuis alteri-
 us vsum vllum esse. quis enim fuerit vsum
 hominis robusti, vel fortis, vel equestris rei
 periti, si sanus mente non sit? quis diuitis?
 quis hominis in ciuitate potētis? At si mētē
 sit sanus, & amicus omnis utilis est, & o-
 mnis seruus bonus. Hoc igitur, inquit, di-
 cis: etiam patrem tuum hoc ipso die de in-
 sano frugi hominem factum esse. Omni-
 no, ait. Ergo tu sanitatem hanc esse dicis ad-
 fectionem animi, sicut est ægritudo, non
 quiddam disciplina parabile. Verū si pru-
 dentem esse necesse est eum, qui mente sa-
 nus sit homo futurus: nequaquam subito
 quis ex infano frugi euaserit. Quid autem,
 mi Cyre, inquit, numquam adhuc anim-
 aduertisti hominem etiam vnum ex infania
 mentis conantem pugnare cum alio se
 potiori quum victus esset, mox dementiae
 aduersus hunc suæ finem fecisse? Non item,
 ait, ciuitatem vnam aduersus aliam se op-
 ponentem vidisti, quæ victa confestim al-
 teri parere, quæ repugnare mallet? Quam
 vero, subiecit Cyrus, etiam tu patris victi
 cladem narras. qua mentis eum ad sanita-
 tem reuocari adfirmes: Quod sibi profecto
 conscius est, se libertatem adpetendo, ad
 eam feruitutem redactum, in qua numquā
 antehac fuerit: atq; etiam nihil eorum per-
 ficere potuisse, quæ habenda clam, vel fur-
 tim agenda, vel conficiunda per vim exi-
 stimarat. Te vero scit in iis, in quibus ipsam
 fallere volueris, sic fefellisse; ac si quis cæ-
 cos, aut surdos, & nullius etiam mentis
 homines fallat. Quæ autē occultanda pu-
 taris, ea sic te clam habuisse scit; vt quæ lo-
 ca sibi parata esse tutissima existimabat,

ἀφροσύ-
νῳ

Vtile, bonū
ad mentē
redire,
qui deli-
querit.

hæc ei tu septa prius effeceris, quã ipse per-
 fentisceret. Celeritate vero tantum eum
 superasti, vt e locis procul distitis magno
 cum exercitu profectus ipsum anteuerte-
 ris prius, quam copias sibi proximas coge-
 ret. At vero tubine videtur, inquit Cyrus,
 hominis ita victi clades sufficere ad effici-
 endum, vt frugi sit, atque alios se potiores
 agnoscat. Multo sane magis, ait Tigranes,
 quam quum in pugna quis inferior disce-
 dit. Quippe nõ nemo robore inferior, rur-
 sus exercito corpore, se pugnam instaura-
 turum putat: & capte ciuitates, adscitis bel-
 li sociis, denuo posse pugnari existimant.
 Verum quos aliqui seipsis præstãtiores ar-
 bitrantur, iis nõnumquam nulla etiam ad-
 acti necessitate parere volunt. Videris tu,
 subiecit Cyrus, non existimare, hominibus
 petulantibus alios se continentiores esse
 notos: nec furibus illos, qui non furantur:
 nec mendacibus eos, qui vera dicunt: nec
 iniuriarum auctoribus eos, qui iuste a-
 gunt. An ignoras, inquit, nunc etiam pa-
 trem tuum nos fefellisse, neque pactis in-
 ter nos conuentis stetisse, quamuis sciret
 nos nihil eorum, quæ Astyages pepigit, vi-
 olasse? Equidem nec ipse dico, solum hoc
 homines frugi reddere, quod se meliores
 norint; si non hoc etiam accedat, vt se po-
 tioribus pœnas dent, quemadmodum pa-
 tri meo nunc vsuuenit. At enim, ait Cyrus
 tuus pater nihil adhuc mali perpeffus est
 omnino: metuit quidẽ, fat scio, ne grauissi-
 ma queq; patiatur. Ergo tu quidquam ex-
 istimas, inquit Tigranes, vehemente metu
 magis homines feruilem in modum de-
 missos reddere? Num ignoras eos, qui fer-
 ro caduntur, quod animaduersionis ge-
 nus grauissimum existimatur, tamen ad-
 uerfus eosdem pugnare velle? At quos ad-
 modum metuunt homines, eos ne quidem
 benigne adloquentes audet intueri. Hoc-
 cine dicis, inquit, metum hominibus ma-
 iori esse supplicio, quam si re abse adfligan-
 tur? Tu quoque verum me dicere, ait, no-
 sti. Scis enim eos, qui metuunt, ne in exsili-
 um e patria pellantur, & qui pugnaturi me-
 tuunt, ne succumbant, in mœrore degere.
 Itidem qui inter nauigandum metuunt,
 ne naufragium faciãt, & qui feruitutem ac
 vincula timent, ne cibo quidem ac somno
 præ metu frui possunt. At qui iam sunt ex-
 fules, qui que iam victi sunt, ac seruitutem
 qui feruiunt, nonnumquam possunt etiam
 magis, quam fortunati homines, cibo, po-
 tu, somno vti. Præterea manifestius est et-
 iam in his, quale onus sit metus. Quippe

Metu o-
 mnium
 grauissi-
 mum sup-
 plicium.

Metu o-
 mnium
 grauissi-
 mum sup-
 plicium.

ταυτα ειρκτας αυτα ελατες παρελασθη-
 ασας. ταχιδυ βουδον παρεχου αυτη, ωστε
 τω προειν εφθασας ελθων στω πολλω εσλω, περιρωθου
 ωριν τεσπον τω παρ εαυτω δυναμιν αδεγι-
 σασθαι. επειτα δοκει σοι, εφη ο Κυρος, και η
 τω αυτη ηηα σωφρονιζαν ιχθυη ετ) ανδεσπυς.
 τε γω ναυ αλλοις εαυτω βελτιονας αντας; πο-
 λυ γε μαλλον, εφη ο Τιγρανης, η οττω μαχη-
 ης ηηηηηη. ο μω γαρ ιχυι κρατηεις εστιν οτε
 φηηηη ο σωμα ασκησας δυναμα χειραται, και
 πολλης γε αλοδοσαι, συμμαχους παρσλαβου-
 σαι, ονται αναμαχεσασθαι αν οις δι ανβη-
 τικωινες εαυτων ηηησωνται, τυτοις πολλακις
 και ανδ ανδης ετελοισι πειθηαχ. συ, εφη εοι-
 χας οκ οιδασαι τες υβριτας γηνωσκη τες
 εαυτων σωφρονετερς, εσδε τωις κλεπιας τες
 μη κλεπτοιτας, εσδε τωις ψευδομυς τωις α-
 ληηη λεγτοιτας, εσδε τωις αδικειντας τωις τα δι-
 κεια ποιειντας. εσδε οιδασαι, εφη, οτι και νω οσος
 πατηρ ενευσατο, και οκ εζημπεδου τας παρος
 ημας στω δηκας, ειδως οτι ημας εδ) οτιουω ωη
 Αστυαγης στω εθετο τω βεβαμονω; δλλ) εσδε
 εηω ετω λεγω ως ο γω ναυ μονον τωις βηηηονας
 σωφρονιζα, δυδ) ε δικην διδοιαι εστω ε βελ-
 τιονων, ως παρ ο εμωσ νω πατηρ διδωσιν. δλλ),
 εφη ο Κυρος, οτε ος πατηρ τε ποιηε μω ουδ)
 οπιη ετω και αν, φοβηται μω τοι, εσ) οιδ), οτι
 μη ποτα τα εχασα παθη. *οι εστω υ, εφη ο *οι εστω
 Τιγρανης, μαλλον και εδουλοσθαι αν δεσ-
 ποις τε ιχυροσ φοβω; οκ οιδ) οτι οι μω τεσ
 Διχυροσ τατω κλασμαλι νομιζομωι σιδηρω
 παμομωοι, ομωσ ετελοισι και παλιν μαχεσθαι
 τοις αντοις; οις δι αν σφοδρα φοβηθωσιν ανθρω-
 ποι, τυτοις εσδε τωις μωδουμωοις ανηβλε-
 πεην δυναν); λεγης συ, εφη, ως ο φοβωσ ε ερω
 και εσ) μαλλον και εσ) τωις ανθρωπυς; και συ
 γε, εφη, οιδασαι οτι αληηη λεγω. οτι εσασαι γδ) οτι
 οι μω φοβωμωοι μη φυγωσι πατειδα, και οι
 μωοντες μαχεαχ, δεδ) ετεσ μη ηηηηθωσιν, τα
 θυμωσ εχασαι και οι πλεοντες, μη ναυαγησωσι,
 και οι δ) κλειαι και δεσμων φοβωμωοι ετσι μω ετε
 σιτου ετ) οπνε δυναν) τυχδ) αν εχε τ φοβοι.
 οι ηηηη μω φυγαδες, ηδ) η εηηηηημωοι, ηδ) η η
 δ) κλειοντες, εστιν οτε δυναν) μωονετ) εσδασ-
 μωον εσδ) αν τε τ και κευδ) αν. επ) η Φαερωτεσ
 εσ) και εσ) τωις δε, οη) φορημα ο φοβωσ, ενοι γαρ
 φοβωμωοι

περιρωθου

*οι εστω

πυρ

ραδ) μωσ

εσδ) αν η

εσδ) αν η

καδ.

Φοβόμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθανῶσι, ὡς ἀποθνήσκουσιν ὑπὸ τῷ φόβῳ, οἱ μὲν, ῥιπίδων-
 τες ἑαυτοὺς, οἱ δὲ, ἀπαρχόμενοι, οἱ δὲ, ἀποσφατ-
 τόμενοι. ἔτι πρῶτον τῷ δὴν ὁ φόβος μά-
 λιστα καὶ ἀπλήρη τῆς ἀρχῆς. τὸ δὲ ἐμὸν πα-
 τέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκῆς διακρίσθαι τὸ ψυ-
 χῶν, ὅς ἐστι μόνον ὡς εἶ εἰς, ἀλλὰ καὶ ὡς εἶ ἐμῆ, καὶ
 ὡς εἶ ἑταίρου καὶ ὡς εἶ πρῶτον τῶν ἰκνῶν δὲ λείας
 φοβῆται; καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, ἀλλὰ νῦν μὲν ἐμοί-
 γε ὁ δὲν ἀπίστον ἔγωγε τὸν διακρίσθαι, δοκῆς μὲν
 τοι μοι τῷ αὐτῷ ἀνδρὸς εἶναι καὶ ἀτυχῶντα ἔξ-
 υβρίσθαι, καὶ πλάσσειν τὰ κατὰ πῆξαι, καὶ ἀνελέντα
 πάλιν αὐτὸν μέγα φρονησῶν, καὶ πάλιν αὐτὸν ὡς ἀ-
 γματὰ ὡς ἀρχεῖν. διὰ τὸ ναὶ μὰ δὲ, ἔφη, ὦ Κύ-
 ρε, ἔχῃ μὲν ὡς φάσθαι τὰ ἡμέτερα ἀμνησ-
 ματὰ, ὡς εἰ ἀπίστῳ ἡμῖν ἔξῃ δέ σοι καὶ φρο-
 νεία σιτήχῃ, καὶ τὰ ἐχρῆσθαι κατέχῃ, καὶ διὰ τὸ
 πῶς βέβη πῶς λαμβάνῃ. καὶ μὲν τοι, ἔφη, ἡ-
 μάς μὲν ἔξῃ ὁ δὲν ἢ τῶν μέγα λυπημέ-
 νος. μεμνησθῶμεν γὰρ ὅτι ἡμῶς αὐτῶν αἰτιοῦ-
 σμέν. εἰ δέ τι τῶν ἀναμνησθῶν ὡς ἀδιδούς τῶν
 ἀρχῶν, ἀπίστῳ αὐτὸς φανείη, ὅρα μὴ ἄμα τὸ
 δὲ ποιήσῃ, καὶ ἄμα ἐφίλον νομίωσιν σε. εἰ δὲ
 αὐτὸ φυλακίονος ὁ ἀπεχθάνῃ, μὴ ὅτι πῶς
 αὐτοῖς ζυγὰ ὅ μὴ ὑβρίσθαι, ὅρα μὴ ἐκείνοισιν αὐ-
 θέσῃ σε σωφρονίζῃν ἐπὶ μνησθῶν ἢ ἡμῶς νῦν ἐ-
 θέσῃ. ἀλλὰ ναὶ μὰ θεῶν, ἔφη, θεῶν τοι μὲν
 ἔγωγε ὑπηρετῶν, ὅς εἰδείην ἀνάγκη ὑπηρετῶν-
 τας, ἀπὸ αὐτῶν αἰμοὶ δοκῶν χρεῖσθαι ὅς ὁ γινώσκῃν
 δακρίν ὅτι εὐνοία καὶ φιλία τῆ ἐμῆ ὁ δέον συλ-
 λαμβάνοιεν, ὑποτίθῃ αἰμοὶ δοκῶν καὶ ἀμνησθῶν-
 τας ῥᾶον φέρῃ ἢ τῶν μισθῶν τας μὲν, ἐκπλεῶ
 ὅ πρῶτα ἀνάγκη διακρίσθαι μὲν, καὶ ὁ Τίγρης
 τῶν τῶν φιλίας δὲ, ἔφη, ὡς εἶ τῶν
 αἰ ποτε λάβοις ἰσοστυν ὅσον σοι παρ' ἡμῶν ἔξ-
 ἔσθι κτήσασθαι νῦν; παρ' ἐκείνων οἴομαι, ἔφη,
 ὡς εἶ τῶν μὴ δεπῶ ποτε [οὕτως * πολέμιων
 γαμνησθῶν, εἰ ἐθέλοιμι ἀεργετῆν αὐτοῖς,
 ὡς εἶ σὺ κελθίς με νῦν ἀεργετῆν ὑμᾶς.
 ἢ καὶ διώγομαι, ἔφη, ὦ Κύρε, ἐν τῶν παρῶν
 ἀεργῆν νῦν ὅτι αἰ χρεῖσθαι ὅσα τῶν ἐμῶν
 πατεῖ; ἀπίστῳ, ἔφη, ἡμῶν τῶν εἰς ζῆλον
 μὴ δὲν ἠδικησάντων, τίνα σοι τούτου χάριν οἶσθαι
 αὐτὸν εἶπασαι; τί δὲ, αἰ αὐτῶν τέκνα καὶ γυναικῶν
 μὴ ἀφαιρῆν, τίς σε τούτου ἐνεκα φιλῆσθαι μνησθῶν
 ἢ ὁ νομίωσιν ὡς εἶσθαι ἑαυτῶν ἀφαιρεθῶσιν;

Anonnulli dum metuunt, ne capti morte mul-
 tentur; praemetu morte prius oppetunt, vel
 in precipitiu acti, vel stragulati, vel sibi ipfis
 manus adferentes. Vsqe adeo metus inter-
 omnes res terribiles maximo impetu ani-
 mos percellit. Ac patri quidem meo, ait,
 quid esse nunc animi putas, qui non solum
 sua, sed etiam mea, & uxoris, & omnium li-
 berum causa seruitutem metuit? Et Cyrus:
 Credo equidem, inquit, haud difficulter,
 sic modo hunc affectum animo esse. Veru
 arbitror eiusdem hominis esse, prosperis
 rebus insolenter agere, aduersis subito co-
 sternari; & libertate nactu rursus efferri
 animo, deque integro negotium faceffere.
 Est ita profecto, inquit, Cyre: delicta ho-
 stra suggerunt illa quidem causas, ne fides
 nobis habeatur. Sedenim tua est in pote-
 state, praesidia castellis imponere, locaque
 munita tenere; atque aliud quodcunque
 voles fidei pignus capere. Nos quidem iij
 erga te erimus; qui rebus his magnopere
 non offendatur. Nam recordaturi sumus;
 horum nos auctores existere. Quod si ex
 iis alicui tradito imperio, qui nihil in te de-
 liquerint, fide ipse non habere videberis,
 caue, ne simul & beneficium praestes & a-
 micus illis haud esse puteris. Rursus si, dum
 cauebis, ne odio graueris, iuga ipsis no im-
 posueris, quo minus insolenter se gerant:
 vide, ne illi magis etiam, quam nos modo;
 tibi sint ad mentem sanam reuocandi. At
 ego me profecto, inquit Cyrus, eiusmodi
 ministris, quos sciam adductos necessitate
 suas praestare mihi operas; illubenter vsu-
 rum arbitror. Quos autem animaduertere
 viderer ex benevolentia, & mei amore;
 quod factu sit opus, mecum adgredi: hos
 ego delinquentes etiam laturum me faci-
 lius existimo, quam eos; qui, tametsi me o-
 derint, abunde tamen omnia coacti facere
 studeant. Ad quae Tigranes: A quibus au-
 tem, inquit, amorem tantu vniquam conse-
 queris, quantum modo tibi licet a nobis ad-
 pisci? Ab iis arbitror, ait Cyrus, qui nuqua
 hostili fuerint in me animo: si hos adficere
 beneficio velim, quemadmodu tu iam, vt
 in vos beneficium confera, hortaris. Num-
 mi Cyre, possis, inquit, quaequam hoc tem-
 pore reperite, cui tanta largiri queas, quanta
 patri meo: Primum si aliquem viuere finas,
 qui numquam in te fuerit iniurius; quam
 illum existimas tibi gratiam habiturum?
 Quid item, si liberos ipsi, & uxorem non
 adimas? quis eo te nomine magis diligit,
 quam qui arbitratur; iure sibi suos eripi?

207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300

207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300

An vllum nosti, qui grauius laturus sit, in Armenios se regnum non obtinere, quam nos? Quapropter etiam de hoc, ait, perspicuum est; eum, qui molestissime fert, se regem non esse, maximam tibi gratiam habiturum, si abs te imperium impetrauerit. Quod si etiam curæ tibi est, inquit, ut res heic quamminime turbatas, vbi discesseris, relinquas: considera, num tranquilliora futura sint omnia, nouato imperio, an vscitato remanente. Itidem si curæ tibi est, ut exercitum amplissimū educas; quem exiltimas huius delectum rectius habiturum, quam qui eo sapius est vsus? Si pecunia quoque tibi sit opus, quem rectius illo confecturum hāc putas, qui & nouit, & habet, quidquid eius heic est? Mi Cyre, vir optime, caue ne nobis amissis, maiori te detrimento adicias, quam quo adficere te pater hic meus potuisset. Huiusmodi quædam Tigranes proferebat. Cyrus autem hæc audiens, mirifice delectabatur, quod arbitraretur omnia sibi confecta iam esse, quæ Cyaxari facturum se receperat. Nami dixisse meminerat, existimare se futurum, ut maiori Armenius amicitia ipsis adiungeretur opera sua, quā inter eos antea fuisset. Itaque deinceps Armenium ipsum compellat. Si vobis, inquit, in his morem gessero, dic mihi Armenie, quantum missurus es exercitum mecum, quantumque pecuniæ ad bellum hoc conferes? Ad quæ Armenius: Nihil tibi, mi Cyre, ait, nec simplicius nec equius dicere possum, quam ut copias vniuersas, quas quidem habeo, commonstrem: eas vbi tu videris, quantum tibi visum fuerit, exercitum abducito; illo relicto, qui agro nostro præsidio sit. Itidem de pecuniis; æquum est, ut quas habeam, tibi significem: tu deinde statuas, quantum ex his auferre velis, & quantum relinquere. Cyrus autē: Age igitur, inquit, ostendito mihi quantæ tibi sint copiæ; quantumque pecuniæ habeas, dicito. Heic Armenius: Equites quidem, ait, Armeniis fere sunt octies mille, quadragies mille pedites. Pecuniæ vero summa, cum thesauris, quos pater reliquit, ad argentū redacta, tribus talentorum milibus maior est. Et Cyrus nihil cunctatus: De exercitu sane, inquit, partē dimidiam adiungito mihi, quandoquidem Chaldæi finitimi bellū tibi faciunt: de pecunia vero, pro talentis quinquaginta, quæ tributi nomine pēdebas, duplū Cyaxari soluito propterea, quod solutionem neglexeris. Item mutuo mihi centū altera dato. pro quibus ego mutuo datis tibi polliceor, vel alia me,

Cyrus apud Armenium, quæ Cyaxari pollicitus erat efficit.

πῶ δὲ Σερμυζίων βασιλείαν εἰ μὴ ἔξῃ, οἷα δὲ
 ἄνα λυπούμενον μάλλον ἢ ἡμᾶς; ἐκέν τ' ἔχ' τὸ
 του, ἔφη, δηλονότι ὁ μάλιστα λυπούμενος εἰ
 μὴ τ' βασιλεὺς εἴη, ὅτι καὶ λαβὼν τὴν Σερμυζίαν
 μεγίστην αὐτοὶ χάριν εἰδείη. εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέ-
 λος τ' ὡς ἤκιστα τετραραγμένα τὰδε κατὰ
 λιπεῖν ὄπ' ἀπίης, σκόπε, ἔφη, πότερον αὐ-
 οἷς ἡρεμετέρως ἔχ' ἢ τὰ σιθὰ δεκαῖς ἡμομέ-
 νης Σερμυζίας, ἢ τ' εἰωθίας κατὰ μὲν ἔσθ'· εἰ δέ τι
 σοι μέλος καὶ ὡς πλείστην φρασίαν ἔξ' ἄγ' ἔχ' τινά
 αὐτοῖς μάλλον ἔξετάσαι τὴν ὄρθαν ἢ πολ-
 λάκις αὐτῇ κεχρημένους; εἰ τ' καὶ χρημῶν δέησι,
 τ' τίνας αὐτῶν νομίζεις ἐκ πορείας χρηστὸν ἔ-
 χαι εἰδότος καὶ ἔχοντος πύργα τῶν ὄντων; ὡ γὰρ
 ἔφη, Κόρρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποδοῦν ὡς σαυ-
 τὸν Σημωσίου πλείω ἢ ὁ πατήρ ἡδυνήθη σε
 βλάψαι, ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγε· ὁ δ' Κόρρες ἀ-
 κέβητο ἀπορήδων, ὅτι ἐνόμιζε φράσιν ἄγ' ἔχ' ἄγ' ἔχ' ἄγ'
 αὐτὰ ὅσα φ' ὑπέχετο Κυαξάρης φράσιν.
 ἐμμένητο γὰρ εἰπὼν ὅτι καὶ φίλον οἷοιτο μάλλον
 αὐτῇ φράσιν ποιήσ' ἔχ' τούτου δὲ τ' Σερ-
 μυζίων ἐρωτᾷ, ἔχ' τ' δὲ τῶν πείθωμαι ὑμῖν,
 λέξε μοι σὺ, ἔφη, ὡ ἀρμύριε, πόση μοι φρασίαν
 συμπέμψεις, πόσα δὲ χημῶνα συμπέμψῃ εἰς τὸ
 πόλεμον; φράσιν τῶν δὲ λέγει ὁ ἀρμύριος, ἐ-
 δὲν, ἔφη, ὡ Κόρρε, ἔχω ἀπλῆστερον εἰπὼν ἔδ' δι-
 χαμότερον ἢ εἰδὼν, ὅσην μὲν αὐτοὶ σοὶ δοκῆ φρασίαν
 ἄγ' ἔχ' τ' καὶ ἄγ' ἔχ' τ' χώρας φυλακῆν. τ' ὡς
 αὐτὸς δὲ φ' ἔχ' τ' χρημῶν, δηλώσας μὲν ἐμὲ δι-
 χαμὸν σοὶ πύργα τῶν ὄντων· σὲ δὲ τούτων αὐτῶν γόν-
 λα ὁπόσα τὰ ἀν βύλη φέρεται, καὶ ὁπόσα ἀν βύ-
 λη καὶ ἄγ' ἔχ' τ' ὁ Κόρρες εἰπὼν τ' ἔχ' τ' δειξόν μοι
 ὁπόση σοὶ δυνάμεις ἔσθ' ἔχ' τ' λέξον τ' καὶ πόσα χη-
 μῶνα. ἐν τῶν δὲ λέγει ὁ Σερμύριος· ἰσχυρὸν μὲν
 τοῖνυν τ' ἀρμυζίων εἰσὶν εἰς ὀκταχιχλίους πεζοὶ
 ἢ εἰς τετάρων μυριάδας χημῶνα εἰς, ἔφη,
 σὺ τοῖς θησαυροῖς οἷς ὁ πατήρ κατέλιπεν, ἔστιν,
 εἰς ἀργύριον λογιζόμενα, ἰδύοντα πλείω τ' ἔχ' τ'
 ἰσχυρῶν καὶ ὁ Κόρρες τ' ἐκ ἡμέλησεν, ἀλλ' εἶπε, τ' ἐκ ἐμῶν
 τῆς μὲν τοῖνυν φρασίαν, ἔπει σοι, ἔφη, οἱ ὁμοροί
 χημῶνοι πολεμῶσι, τοῖς ἡμίσις μοι συμπέμ-
 π' τ' ἢ χρημῶν ἀντὶ μὲν τ' ἢ πενήτηκοντα τῶν
 λαόντων, ὡν ἔφερες δασμὸν, διπλασίονα Κυα-
 ξάρη ἀποδοῦν, ὅτι ἔλιπες τ' φράσιν ἐμοὶ δὲ, ἔφη,
 ἀλλὰ ἐκατὸν δόμοσον. ἐγὼ δέ σοι ὑπεχρόμηναι,
 ἀνθεός

ὅτι οὐκ ἐστὶν
 σου, ἔφη,
 δὴ λου, ὅτι
 τ' βασι-
 λείου

τίνα αὐ-
 τῶν

ὡς δὲ αὐ-
 τῶν

ἔστι δὲ λέ-
 ξον

τ' ἐκ ἐμῶν
 λησεν,

ἀὐθιός δ' ἐδιδώ, ἀλλ' ὦν αὐ ἐμοὶ δαυείσης, ἢ δὲ
 λα πλείονος ἀξία δ' ἐργετήσῃ, ἢ τὰ χεῖμα-
 τα ἀπαεθμήσῃ, ἢ δὲ δυνάμει, ἢ δὲ μὴ δὲ-
 κωμαι, ἀδυνάτος αὐ φατοίμην, οἷμαι, ἀδικος
 δ' ὅσα αὐ δικάως κρινοίμην. καὶ ὁ Σερδηνίος,
 παρὸς τῷ θεῶν, ἔφη, ὦ Κύρε, μὴ ἔγω λέγε, εἰ
 ὅ μὴ, ἔταρροῦντά με ἔξῃς, ἀλλὰ νομίξῃ, ἔφη,
 ἀ αὐ κατὰλίπης, μηδὲν ἦπτον ὁ αὐ εἶ
 χων ἀπίης. εἶεν, ἔφη ὁ Κύρος, ὡς ἴε ὅ τ' ἰγναί-
 κει ἀπολαβῆν, πόσα αὐ μοι χεῖματα δάσης; ὁ
 πόσα αὐ δυνάμει, ἔφη, πὶ ὅ ὡς ἴε τοῖς παῖ-
 δας; τὰς τούτων, ἔφη, ὁ πόσα αὐ δυνάμει.
 ἔκιν, ἔφη ὁ Κύρος, τὰ μὲν ἦδη διπλάσια
 ἦντων. σὺ ὅ, ἔφη, ὦ Τίγρην, λέξον μοι, ὅ πο-
 σα αὐ παρ' αὐ, ὡς ἴε τ' ἰγναί κει ἀπολαβῆν; ὁ δὲ
 ἐτύχθρε νεόγαμός τε ὦν, καὶ ὑπὸ φιλαδ' ἰγ-
 ναί κει. ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ τῆς ψυχῆς
 παρ' αὐ μὲν, ὡς ἴε μὴ ποῖε λαβῆσαι τούτην.
 σὺ μὲν τοῖσι, ἔφη, ἀπάτε τ' ἴε. ὁ δὲ γὰρ εἰλη-
 φθαι τ' ἔγωγε ἀιχμάλων τούτην νομίζω, σὺ
 μὲν πᾶσι ποῖε φυγῆτος ἡμᾶς. καὶ σὺ ὅ ὦ ἀρμέ-
 νιε, ἀπάτε τὴν ἰγναί κει καὶ τοῖς παῖδας, μη-
 δὲν τ' αὐτῶν καλαθεῖς, ἵνα εἰδῶσιν ὅτι ἐλθῶτεροι
 παρ' αὐ, ἔφη, καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δ' ἐπὶ σῆτε
 παρ' ἡμῖν δ' ἐπὶ σῆτε, ὅ ἀπελαύνετε ὅτι ἔμιν
 θυμός. ἔγω δὲ κατέμηναν. Διὰ σὺ αὐτῶν δὲ
 μὲν ὁ δ' ἐπὶ σῆτε, ἔφη, ὁ Κύρος, εἰπέ μοι, ἔφη,
 ὦ Τίγρην, πῶς δὲ ἐκείνος ἔστιν ὁ αὐ ὅς σε νε-
 δήσει ἡμῖν; καὶ σὺ μοι μάλα ἐδόκες θαυμάζειν
 αὐτόν; ὁ γὰρ, ἔφη, ἀπέκτεφεν αὐτόν ἔπεισ ὁ ἐμός
 πατήρ; τὰ λαβῶν ἀδικεῖται; Διὰ σὺ φεῖραν αὐτῶν
 ἔφη ἐμέ. καὶ μοι, ὦ Κύρε, οὐτὼ καλὸς καλὰ δὸς
 ἔμιν ἐκείνος, ὡς καὶ ὅτε ἀποθήσκῃ ἐμῆς, παρὸς
 καλέσας με εἶπε, μὴ π σὺ, ὦ Τίγρην, ἔφη,
 ὅ π ἀποκτενῆς μὲ χαλεπῆς τῶν πατρῶν. ὁ γὰρ
 κακνοῖα πνὶ τῆτο ποιῆς, ἀλλ' ἀγνοῖα, ὅ πόσα
 ὅ ἀγνοῖα ἀνθρώποι ἔλαμψ' ἰδέσθαι, πῶντα ἀ-
 κέσια τῶν τ' ἔγωγε νομίζω. ὁ μὲν δὲ Κύρος ὅτι
 τούτοις εἶπε φθῶ τ' ἀνδρός. ὁ ὅ ἀρμένιος ἔλεξεν
 ἔπεισ ὦ Κύρε, ἔδ' οἱ τ' ἑαυτῶν ἰγναί κει λαμ-
 βάνοντες σε αὐτῶν δ' ἰγναί κει ἀνδρας, ἔβ' ἰτο αἰ-
 πῶν μοι αὐτοῖς κατὰ κλίνοισιν, ὡς τ' ὁ σωφρονε-
 τῆρας ποιῆσαι τὰς ἰγναί κει; ἀλλὰ νομίζοντες
 ἀφαιρῆσαι τ' αὐτῶν τῶν παρὸς ἑαυτῶν φιλίας,
 Διὰ τῆτο ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χεῖραται, καὶ
 ἐγὼ τ' ἐκεῖνος, ἔφη, ἐφθόνησαι, ὅτι μοι ἐδόκει

A Deo bene iuvante, beneficia maiora in te
 collaturum, vel ipsam pecuniam denume-
 raturum, si quidem poterō. Sin autem, vi-
 deri quidem, ut arbitror, poterō destitutus
 a facultate reddendi, sed iniustus tamen
 merito meo non censebor. Et Armenius:
 Obsecro te profecto, mi Cyre, inquit, no-
 li hoc pacto loqui: ceteroqui minus bono
 in te animo ero. Existimabis scilicet, quā-
 cumque pecunias nobis reliqueris, nihilo
 minus tuas esse; atque illa sint, quas hinc
 tecum aufers. Esto subiecit Cyrus. Verum
 ut vxorem recipias, quantum mihi pecu-
 nia dederis? Quantum mea in facultate
 fuerit, inquit. Quid? ut liberos? etiam pro-
 his, ait, quantum mea in facultate fuerit?
 Ergo iam hæc, subiecit Cyrus, duplo ampli-
 ores fuerint iis, quas tu possides. Et tu Ti-
 granes, ait, dic mihi, quanti redimeres, ut
 vxorem tibi recipere liceret? Is vero nouus
 tūc forte maritus erat, & summo hęc amo-
 re cōplectebatur. Equidē, inquit, vel ani-
 me pretio meæ redemerim, ne unquā hęc
 seruitutē seruiat. Tu igitur, inquit, tuā ab-
 ducito. Nam equidē eam in captiuitatē ve-
 nisse nequaquā arbitror, quando tu num-
 quam nos deseruisti. Tu quoq; Armenie,
 tā vxorē quam liberos abducito, nullo pro
 iis pretio soluto: ut se liberos ad te venire
 sciant. Ac modo quidē apud nos cœnato,
 sumpta vero cœna, quo libitum erit animo
 vestro, discedite. Itaq; quū mansissent, atq;
 a cœna in tabernaculo versaretur, interro-
 gans Cyrus: Dic mihi Tigranes, inquit, ubi
 tamdē est vir ille, qui nobiscū venari sole-
 bat; tu quidē mihi videbaris hominē pluri-
 mum admirari. An non, ait, pater hic meus
 eum occidit? In quo deprehensum facinore
 malo? Dicebat, me ab ipso corrupti. At vero
 mi Cyre, adeo præclarus & honestus vir e-
 rat, ut tum etiam, quum moriturus esset,
 arcessito mihi diceret: Ne tu patri, Tigra-
 nes, quidquam successeueris, quod me mor-
 te multabit. Non enim hoc ex maleuolen-
 tia, sed ignorantia facit. Quæcumque vero
 per ignorantiam peccant homines, ea præ-
 ter animi sententiam committi, equidem
 arbitror. Ad quæ verba Cyrus ait: Hęc qua-
 lem virum. Armenius autē hoc modo lo-
 quitus est: Nec illi, mi Cyre, qui viros alios
 cum vxoribus suis familiariter versantes
 deprehendunt, ob hanc culpam eos in-
 terficiunt, quod magis intelligentes red-
 dant vxores suas: sed quod existimant a-
 morem eos sibi debitum præripere, idcirco
 pro hostibus illos habent. Itidem & ipse illi
 homini inuidi, & facere mihi videbatur,

τὰς αὐ-
τῶν

ἐγὼ γὰρ
τῶν
ὡς αἰχμ.

τὰς αὐ-
τῶν
εἰς αἰχμ.

τῶν
δεσπῶν.
Vide
Not.
αὐτῶν
τῶν
ἐφθ.

Cyrus ca-
ptiuos sine
pretio red-
dit.

Homines
innocentes,
quum oc-
cideretur,
vox præ-
clara.

* hoc est,
magis ci-
uiles et
politae.
Scholium
marginis.

ut filius meus ipsum magis, quam me, admiraretur. Et Cyrus: Profecto, inquit, mi Armeniae, humanitus quid deliquisse videris: tuque adeo, mi Tigranes, ignoscito patri. Huiusmodi quum in hoc tempore inter se differuissent, & amanter, ut par erat, se complexi essent a reconciliacione; carpentis vna cum vxoribus conscensis, aucti sunt. Quum autem domum venissent, Cyri alius sapientiam comemorabat, fortitudinem alius, alius mansuetudinem, atque etiam non nemo pulchritudinem ac proceritatem. Atque heic fane Tigranes vxore interrogabat: Num & tibi, mea Armenia, pulcher esse visus est Cyrus? Profecto, ait illa, non ad spectabam hunc equidem. Quem igitur? inquit Tigranes. Eum profecto, qui aiebat anime sue pretio se redempturum, ne seruitutem ego seruirem. Actum quidem, ut par erat, rebus huiusmodi transactis quieti vtrunque se dederunt. Postridie vero Armenius Cyro, & exercitui vniuerso munera tamquam hospitibus misit; ac suis edixit, quibus in militia eundum erat, ut tertium ad diem adessent; & pecuniam de qua Cyrus egerat, duplicata denumerauit. Cyrus accepta summa, quam poposcerat, reliquam remisit; simul interrogans, vter exercitum ducturus esset; filius an ipse. Ad qua respondit vterque, ac pater quidem, Quemcumque tu iusseris; filius vero: Equidem abs te, mi Cyre, non abero: non si etiam comitari te calonis instar sarcinarij debeam. Et Cyrus ad hoc risu sublato: Quanti abs te redimerem, inquit, ut vxor tua sarcinas te gestare audiret? At non opus erit ut audiat, inquit. adducam enim illam, ut videre liceat, quid quid egero. Verum iam, ait, tempus fuerit, ut collectis sarcinis ad iter vos comparetis. Existimes velim, inquit Tigranes, nos conuasatis iis, quacumque pater dederit, adfuturos. Actum quidem hospitum more milites excepti, quieti se dederunt. Postridie Cyrus sumto secum Tigraue, ac Medorum equitum praestantissimis, deque suis etiam amicis, quoscumque commodum ei visum esset, regionem obequitans contemplabatur; ut quo loco castellum muniendum esset, consideraret. Quumque ad iugum quoddam venisset, Tigranem interrogat, quoniam illi montes essent, vnde Chaldaei decurrentes, praedas agerent? Quos Tigranes quum ei monstrasset, rursus interrogat: an ij montes tunc deserti essent? Minime vero, inquit: semper enim speculatores suos habent, qui ceteris significat, quidquid vide-

*Eudica
v. l. et
vixit a
mantis.*

*Montes in
ter Chal
daeos
Armenios.*

Α ἤ ἐμοὶ ἢ ὄν ποιῆν αὐτὸν μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐ-
 μέ. καὶ ὁ Κύρου εἶπεν, ἀλλὰ καὶ μαὶ τοῖς θεοῖς.
 ἔφη, ὦ ἄρμυρία, ἀνδροπινά μοι δοκεῖς ἀμύρ-
 ῖην, καὶ σὺ, ὦ Τιγραῖν, συλγίνωσκε τῷ πατρὶ.
 τότε μὲν δὴ τοιαῦτα ἀφ' ἀλλήλων καὶ φιλο-
 φρονηθέντες, ὡς ἄρ' εἰχός, ἐκ σωμαλαγῆς,
 αἰαβαίντες ὅτι τὰς ἀμαμαζάσας σὺ τῷ γυ-
 ναιξίν, ἀπήλαυον ἀφρανόμοιοι. ἐπεὶ δὲ ἡλ-
 θον οἴκαδε, ἔλεγον τῷ Κυρου ὁ μὲν τις τῶ σο-
 φίας, ὁ δὲ τῶ καρτερίας, ὁ δὲ τῶ παραότητος,
 ὁ δὲ τις καὶ ὁ κάλλος καὶ ὁ μέγεθος. ἐνθα δὴ
 ὁ Τιγραῖν ἐπήρειο τῶ γυναιξί καὶ σοί, ἔφη,
 ὦ ἄρμυρία, καλὸς ἐδόκεῖ ὁ Κύρος εἶναι; ἀλλὰ
 μὰ δὲ, ἔφη, οὐκ ἐκείνον ἔθεώμιμι. ἀλλὰ τί-
 ἀ μὲν; ἔφη ὁ Τιγραῖν. τῷ εἰπόντα νῆ δία, ὡς
 τῷ αὐτῷ ψυχῆς ἀντορία ὡς με μὴ με δελευθῆν.
 τότε μὲν δὴ, ὡς ἄρ' εἰχός, ἐκ τοιούτων ἀε-
 παύοντο σὺ ἀλλήλοισι. τῇ δὲ ὑπεραίῳ ὁ ἄρ-
 μυρίας Κύρου μὲν καὶ τῇ στρατῷ πείσθη ξένια ἔ-
 πεμπεπρωσθε ἢ ποῖς ἐαυτῷ οἷς δεήσοι στρα-
 τῶ εἶναι, εἰς τρεῖς ἡμέρας παρῆναι. τα δὲ
 χρέματ' αὖν εἶπεν ὁ Κύρος, διπλάσια τῷ ἀπ-
 ηιβησεν. ὁ δὲ Κύρος ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἀλ-
 λα ἔπεμψεν. ἤρετο δὲ πότερος ἔσαι ὁ δὲ στρα-
 τῶμα ἄγων, ὁ πᾶς, ἢ αὐτός. εἰπέ τῶ ἄμα,
 ὁ μὲν πατὴρ ἔρω, ὁ πότερον αὐτὸν κελθῆς ὁ
 ἢ πᾶς ἔρω. ἐγὼ μὲν οὐκ ἀπολείψω σε, ὁ
 ὦ Κύρε, εἰ δὲ ἀνσκευόσθην με δέη σοὶ συνακ-
 λαθῆν. καὶ ὁ Κύρος ὅτι γήσας εἶπε, καὶ ὅτι πῶ-
 Δοσὶ ἀνέθελοις, ἔφη, τῷ γυναιξί σε ἀκρόσασθαι, ὅτι
 σκευοφορῆς; ἀλλ' ὁ δὲ ἔφη, ἀκρόσθην δεήσθ' αὐ-
 τῶ. ἄζω γὰρ ὡς ἰε ὄραν ὀξέσαι αὐτῇ ὅ, τι αὐ-
 ἐγὼ παρὰ τῶ. ὡς αὐτῷ, ἔφη, συσκαθάξασθ' ὑ-
 μῖν εἶναι. τῷ νομίζω, ἔφη, σκευοσκευασμένους παρ-
 ὄμυρι, ἔσαι ὅ, τι αὐτὸ πατὴρ δὲ. τότε μὲν δὴ ξενιαθέν-
 τες οἱ στρατιῶται ἐκρομήθησαν. τῇ δὲ ὑπεραίῳ
 λαβὼν ὁ Κύρος τῷ Τιγραῖν, καὶ τῷ μέδων ἰπ-
 πέων τοῖς κρατίστοις, καὶ τῷ αὐτῷ φίλων ὁπόσοις
 καρὸς ἐδόκεῖ εἶναι, ἀπειλαύνων τῷ χῶραν κατε-
 ἔλατο, σκοπῶν οὐ τῷ χλαδίῳ φροῦειον. καὶ ἐπὶ
 ἄκρον ἠελθὼν, ἐπηρώτα τῷ Τιγραῖν, ποῖα
 αὐτῷ εἶναι τῶ ὄρεων ὁπόθεν οἱ χaldaῖοι κατατέ-
 οντες ληίζονται. καὶ ὁ Τιγραῖν ἐδείκνυεν. ὁ δὲ
 πάλιν ἤρετο, νῦν δὲ τοιαῦτα τῶ ὄρη ἔρημα ἔστιν;
 οὐ μὰ δὲ, ἔφη, ἀλλ' αἰετὸς ποῖ εἰσὶν ἐκεί-
 νων, οἱ σημανοῖσι ποῖς ἄλλοις ὅ, τι αὐτῷ ὄρασι.
 τί οὖν,

*Plutarch.
2. Conuiv.
9. 1. p. 1126.*

πῶς, ἔφη, ποιῶσιν ἐπεὶ ἀφίστανται; βοηθοῦσιν, ἄ
 ἔφη, ὅτι τὰ ἄκρα, ὡς αἰ ἕκαστος διώη). Ταῦ-
 τα μὲν δὴ ὁ Κύριος ἠκηκόη. σκοπῶν ὃ κατενόη
 πολλὰ τὴ χώρας τοῖς ἀρμενίοις ἐρήμον καὶ
 ἄρηθρον ἔσαν. ἀπὸ τὸν πόλεμον. καὶ τότε μὲν ἀπ-
 ἤλθον ὅτι ὁ στρατόπεδον, καὶ διήρησαν τὸ ἐ-
 κχυμῆσαι. τῆ δὲ ὑστεραῖα αὐτὸς τε ὁ Τίγρις
 παρὶν σιωπεύουσι. καὶ εἰς τε βακιχαλίαν
 ἱππεὶς σιωπεύουσι αὐτῶν, καὶ τοξόται εἰς τὴν
 μυρίας, καὶ πελτασταὶ δὲ οἱ ποσὶτοι. ὁ δὲ Κί-
 ρος, ἐν ᾧ σιωπεύουσι, ἐθύετο. ἐπεὶ δὲ καλὰ B
 αὐτὰ ἰερά αὐτῶν, σιωπεύουσι τὴν τε τῶν
 παρῶν ἡγεμονίας καὶ τῆς τῶν μῆδων. ἐπεὶ δὲ ὁ-
 μοῦ δὲ, ἐλεξε τοῖα δεῖ. Ἄνδρες φίλοι, ὅτι μὲν τὰ
 ὄρη αὐτὰ, ἀ ὄρη μὲν, χαλδαίων. εἰ δὲ ταῦτα κα-
 ταλαβοῖμεν, καὶ ἐπὶ ἄκρα ἤσοιτο ὁ ἡμέτερον
 φρέειον, σφραγισθὲν αἰάθειν αὐ εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς
 καὶ ἀμφοτέρους, τοῖς τε ἄρμενίοις καὶ τοῖς χαλ-
 δαίοις. τὰ μὲν οὖν ἰερά καλὰ τὴν αἰ. ἄρω-
 πῆν ὃ τὸ εὐχρημία εἰς τὸ πρὸς τὴν αἰ. ταῦτα
 ἔδεν ἔγω μέγα σύμμαχον αὐ ἤσοιτο, ὡς τὰ C
 χος. αὐ γὰρ φθασαμένον πρὶν τὴν πόλεμους
 συλληθῆναι ἀναβαίνετε, ἢ πρὸς τὰ πασιν ἀμα-
 χεῖ λαβοῖμεν αὐ τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγους τε καὶ ἀ-
 δεύει χροσάμεθα αὐ πόλεμους. τῶν οὖν
 πόνων ἔδεις ῥῶν ἔδεν ἀκινδυνώτερος, ἔφη,
 ὅτι τὰ νῦν κερτερῆσαι σπεύδουσι. ἴτε οὖν
 ὅτι τὰ ὄπλα. καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ μῆδοι, ἐν ἄ-
 ρετρα ἡμῶν πορεύεσθε. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄρμενιοι,
 οἱ μὲν ἡμῶς ἐν δόξαι, οἱ δὲ ἡμῶς ἐμπαρ-
 δεν ἡμῶν ἡγεῖσθε. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἱππεῖς, ὅπια δὲ D
 ἐπεσθε, τὰ ἀφελθούμενοι καὶ ὠπλιῶτες ἀ-
 νω ἡμᾶς. αὐ δὲ πῶς τὸ μαλακώηται, μὴ ὅτι
 βέπετε. ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κύριος ἠγεῖτο, ὄρητος
 ποιησάμενος τὴν λόχον. οἱ δὲ χαλδαῖοι, ὡς ἔ-
 γνωσθ' ὁ ὄρη μὲν αὐ ἔσαν, ὁ δὲ εὐσημεῖον τε
 τοῖς αὐτοῖς, καὶ σιωπεύουσι ἀλλήλοισι, καὶ συνθησί-
 ζοντο. ὁ δὲ Κύριος παρηγγύα, ἀνδρες παρῶν, ἡ-
 μῶν σημεῖοισι σπεύδουσι. αὐ γὰρ φθασαμένον αὐ ἴ-
 ἤσοιμεν, ὡς δὲ τὰ τὴν πόλεμους διήρησεν). εἶπον
 ὃ οἱ χαλδαῖοι γέροντα τε καὶ παλῖα δύο. καὶ πολε- E
 μικώτατοι ὃ λέγον) ἔπει τὸ πρὸς ἐκείνην τὴν χῶ-
 ραν εἶ), καὶ μισθοῦ στρατιῶν, ὁπόταν πῶς αὐ-
 τῶν δέπαι, ἀπὸ τὸν πόλεμικώτατοι καὶ πέ-
 νητες εἶ). καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὄρη τὴν τε ὅτι,
 καὶ ὀλίγη ἢ τὰ χροσάμεθα ἔχουσα. ὡς δὲ μάλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν Κύριον τῶν ἄκρων,

At quid faciunt, ait, quū aliquid fenferint? Ad vertices, inquit, defensionis causa; pro suis quisque viribus, adcurrunt. Hæc Cyrus vbi audisset, lustrando passim animaduvertebat, magnam regionis partem Armeniis propter bellum desertam & incultam esse. Ac tum quidem reuersi ad exercitum, quum cœnassent, quieti se dederunt. Postridie Tigranes ipse paratis rebus suis aderat, atque interim equitum ei quatuor millia cogebantur, cum decies mille sagittariis, totidemq; cetratis. Cyrus, dum ex copiæ cogerebantur, mactatis hostiis, quū faci a perlitata cerneret; Persicorū ducum Medorumque concilio aduocato, præsentibus vniuersis hæc verba fecit. Hi montes, amici, quos adspicimus, Chaldaeorū sunt, eos si occupauerimus, & castellum in vertice nostrum fuerit: necesse est vtriq; tam Armenij, quam Chaldæi, erga nos in officio maneat. Et sacris quidem pulchre litatum, humanam vero cōtentionem ad hæc perficienda nihil adeo iuuare poterit, atq; celeritas. Nam si montes prius, quam hostes se colligant, adscenderimus: vel omnino verticem sine villo proelio capiemus, vel cum paucis & imbellibus aduersariis res nobis erit. Itaque nullus facilius, magisque periculi expers fuerit labor, quam si iam in accelerando tolerantes erimus. Ire igitur ad arma, & vos quidem Medi ad sinistrum latus incedite: vos autem Armenij parte dimidia dextrum tenete, cum dimidia reliqua duces nobis itineris estote: vos equites a tergo sequimini, vt nos cohortemini, sursumque protrudatis; neque permittite, vt aliquis remissius se gerat. Hæc quum Cyrus dixisset, in manipulos siue series rectas instructum exercitum anteibat. Chaldæi postquam sursum tendi cum impetu animaduerteterunt, mox suis signa dant, & mutuis clamoribus se conuocando, colliguntur. Cyrus autem suos excitans: Hi quidem ait signum dant nobis, o Persæ, vt properemus. Nam si in adscendendo hos anteuerterimus, nihil hostium conatus efficere poterunt. Gestabant autem Chaldæi crates, & tragulas binas, ac bellicosissimi feruntur esse inter eius regionis incolæ. Etiam stipendia faciunt, quum ipsorum opera quis eget; quod & periti rei militaris sint & pauperes. Quippe solū incolunt montuosum, & cuius exigua pars opulenta est. Quum autem Cyri milites iam propius a iugis montium abessent,

Cyri de Chaldeorum montibus occupandi consilium.

Chaldeorum natio bellicosa.

ἡμῶν

ἄλλοι
 λυόμενοι
 τῶν κα-
 κῶνται

πολεμικαί

Tigranes in itinere Cyro proximus, ait: An nosti, Cyre, mox pugnandum nobis ipsis esse? Nam Armenij quidem certe vim hostium non excipiet. Cyrus id se non ignorare respondens, statim edixit Persis, ut se pararent. Nam mox insequendum esse, posteaquam Armenij fuga inita propius ad nos hostem adduxerint. Sic ergo predebant Armenij. De Chaldaeis vero qui aderant, ubi propius Armenij accessissent, celeriter sublato, more suo, clamore, cursu in eos feruntur. Armenij more itidem suo illos non excipiunt. Verum ubi Chaldaei, qui hos persequiebantur, viderunt homines gladiis instructos aduersus se sursum tendere, partim congressi propius, statim interfecti sunt, partim fuga dilabuntur, nonnulli hostium in potestatem veniunt. Simul iuga montium celeriter occupantur. Ea quum Cyri milites tenerent, & Chaldaeorum ad domicilia despicerent: animaduertunt eos proximis domiciliis aufugere: Cyrus quum milites omnes conuenissent, ut pranderent, edixit. Pransi quum essent, animaduerso locum esse munitum, & aquis irriguum, ubi speculae Chaldaeorum erant: statim ibi castellum exstruere cepit. Simul Tigrani mandat, ad patrem mitteret, eumque statim adesse iuberet, & omnes fabros ac lapidas, quotquot haberet, secum adducere. Dum hic nuntius ad Armenium pergit, interea Cyrus cum iis, qui aderant structurae intentus erat. Ibi tum captiui ad eum victi deducuntur, nonnullis inter eos vulneratis. Hos ut vidit, mox victos solui, vulneratos arcessitis medicis curari praecipit. Deinde Chaldaeos adloquitur, non se venisse, quod cuperet eos perditos, nec idem bello sibi esse opus: sed inter Armenios Chaldaeosque pacem velle facere. Prius autem, quam a nobis haec iuga tenerentur, scio vos pacem non expetiuisset. Nam vestrae in tuto positae res erant, & Armeniorum facultates agere ferre solebatis. Nunc quo sitis loco, perspiciatis. Itaque vos ego, qui capti estis, domum dimitto; vobisque potestatem facio ceteris cum Chaldaeis deliberandi, bellumne gerere nobiscum velitis, an amicitiam colere. Bellum quidem si praferetis, inermes huc ne reuertimini, si quidem sapitis: sin pacis egere vos putabitis, inermis accedite. Quod si nobiscum amicitiam inieritis, equidem curabo, ut bene res vestrae se habeant. Ea Chaldaei quum audissent, *καλως εζετα υμετερα ω φίλοι γηνατε, εμοι μελησφ. ακουσαιτες ο ταυτα οι χαλδαοι,*

Cyru
Chaldaeos
de iugis
montium
deturbat.

Cyri erga
victos hu
manitas.

Cyru be
nignitate
sua Chal
daos sibi
conciliat.

Α ο Τιγραίνης σιωπῶν Κύρω παρθόλμος εἶπεν· ὦ Κόρε, ἀρ' οἶαδ', ἐφη, ὅτι αὐτοῖς ἡμᾶς αὐτίκα μάλα δεήσῃ μάχεσθαι, ὡς οἱ γε ἀρμήριοι ἔμην δέξων) τὸς πολεμίοις. καὶ ὁ Κόρος τ' εἶπεν, ὅτι εἰπὼν ὁ ἦδ' ἡ εἶτο παρήγγησε τοῖς παρθεσας τῶν σαυδα. περὶ δὲ ἡ εἶτο, εὐθὺς παρηγγ. ζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεήσον ὅτι διώκων, ἐπεδδὼν ὑπάγωσι τοῖς πολεμίοις ὑποφύγητες οἱ ἀρμήριοι, ὡς τ' ἐγγὺς ἡμῖν γηρέσθαι. ἔτω δ' ἡ ἡ εἶτο μὲν οἱ ἀρμήριοι τ' ὅ χαλδαίων οἱ παρθέτες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ ἀρμήριοι, (αὐτὸν δὲ ἀλάξαντες ἔθεον, ὡς παρ εἰώθασιν, ἐπ' αὐτοῖς οἱ ὅ ἀρμήριοι, ὡς παρ εἰώθασιν, ὅτι ἐδέχοντο. ὡς ὅ διώκοντες οἱ χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίας μαχαροφόρους ἰεμύες αἰώ, οἱ μὲν πινες αὐτοῖς πελάσαντες (αὐτὸν ἀπέθνησκον, οἱ δὲ ἐφύγησαν, οἱ δὲ πινες καὶ ἐάλωσ' αὐτῶν. (αὐτὸν ὅ τ' εἶχον τὰ ἀκρα. ἐπειὶ ὅ τ' ἀκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τ' Κόρον, καθεώρων τὸ τ' χαλδαίων τὰς οἰκήσας, καὶ ἡσθάνοντο φύγησ' αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκήσεων. ὅ ὅ Κόρος, ὡς πρῶτες οἱ στρατῶται ὁμᾶ ἐγγύοντο, ἀριστοποιῆσαι παρήγγηλεν. ἐπειὶ ὅ ἡεἰρήκεσ', καὶ ἀμαθῶν ἔνθα τ' σκαπαῖ ἡσαι αἱ τῶν χαλδαίων ἐρυμῶν σκοπαῖ ἡ ὄν καὶ τ' ἐνυδρον, ἀθὺς ἐτείχεζε φρέειον καὶ τ' τ' εἶτο Τιγραίνω ἐκέλευσε πέμπειν ὅτι τ' πατέρα, ἀρον. καὶ κελεύειν τῶν ἀρμήριων ἔχοντα ὁπόσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ τ' λιθοδόμοι. ὅτι μὲν δ' ἡ τ' ἀρμήριον λιθοδόμοι ὄχετο ἀπέλος ὅ ὅ Κόρος τοῖς παρθεσιν ἐτείχεζεν. ἐν ὅ τούτω παρθεσας τὰς Κύρω τὸς ἀμαλώτοις δεδεμύοις, τὸς δὲ πινες καὶ τῶν ἀρμήριων, ὡς ὅ εἶδεν, ἀθὺς λυφὴ μὲν ἐκέλευσε τοῖς δεδεμύοις, τὸς ὅ τῶν ἀρμήριων, ἰατρὸς καλέσας, παρθεσας ἐκέλευσε. ἐπεὶ τὰ ἔλεξε τοῖς χαλδαίοις, ὅτι αἱ ἡσαι οὔτε τ' ἀπολέσαι ὅτι ἀπλάσαι ἡμῶν ἐκείνοις, οὔτε πολεμῆν δεόλμος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βελέλμος ἀρμήριοις καὶ χαλδαίοις. παρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἀκρα, οἱ δὲ ὅτι ὁσθὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης. τὰ μὲν γὰρ τ' ὑμέτερα ἡμίνα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ ὅ τῶν ἀρμήριων ἡγέτε καὶ ἐφέρετε· νῦν δὲ ὁσθὲν δ' ἡ ἐν οἴῳ ἐσέ. ἐγὼ οὖν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τὸς εἰλημύοις, καὶ διδάμι ὑμῖν σιωπῶν τοῖς ἀλλοῖς χαλδαίοις βελέλμοσας, εἴτε βελέαδε πολεμῆν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶ)· καὶ μὲν πόλεμον ἀρῆσθε, μηκέτι ἡκετε δ' ὄρεσ' ἀπὸ ὀπλων, εἰ σωφροσῆτε· ἡ δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεσθαι, ἀπὸ ὀπλων ἡκετε. ὡς δὲ καλως εζετα υμετερα ω φίλοι γηνατε, εμοι μελησφ. ακουσαιτες ο ταυτα οι χαλδαοι, πολλα

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or continuation of the text, located on the right edge of the page.

πολλά μὲν ἐπαμείναντες, πολλά δὲ δόξισσά μνηστοὶ τὸν Κύρου ἄχοντο οἴκαδε. ὁ δὲ Σαρδύσιος ὡς ἤκουσε τὴν τε κλήσιν τῶν Κύρου καὶ τὴν παρ᾽ αὐτῶν λαβῶν τῶν τέκτων καὶ τὰλλα, ὅσων ἔμελλε εἶναι, ἤκε παρὸς τὸν Κύρου ὡς ἐδύνατο τάχιστα. ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κύρου, ἔλεξεν· ὦ Κύρου, ὡς ὀλίγα διωάμνητοι παρ᾽ ὁρᾶν ἀνθρώποι περὶ ἔμμελλοντος, πολλά ἔπιχρησόμεθα παρ᾽ ἡμῶν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλθὼν τρεῖς μὲν μηνῶν ἀσάσαι ἔπιχρησάσας, δοῦλος ὡς ἑσὶ πῶποτε ἐγὼ μὲν ἐπεὶ δὲ ἐάλωκα, [σαφῶς * ἀπολωλέναί νομίσαντες, νῦν ἀναφανόμεθα σεσωσμένοι ὡς ἑσὶ πῶποτε. οἱ γὰρ ἑσὶ πῶποτε ἐπαύοντο πολλά κακὰ ἡμᾶς ποιοῦντες, νῦν ὁρᾶς τούτοις ἔχοντας ὡς παρ᾽ ἐγὼ ἠύχόμενα. καὶ τὸ τοῦτο ἔπιτω, ἔφη, ὦ Κύρου, ὅτι ἐγὼ ὡς τε ἀπελάσαι χaldaίους ἀπὸ τούτων ἀκρω, πολλαπλάσια αὐτῶν ἔδωκα χρημάτων, ὡς οὐ νῦν ἔχεις παρ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἀποχρησάσαι σφὶ ἀγαθὰ ἡμᾶς ὅτι ἐλάμβανες τὰ χρημάτων, ἀποτελέσαι σφὶ ἡδὴ ὡς τε καὶ παρ᾽ ὁρᾶν ἄλλοις ἀλλὰς χάριτας ἀναπεφύλακτον, ἀσὴ μῆεις γὰρ, εἰ μὴ κακὸν ἐσμέν, ἀιχμωοί μὲν δὲ σοι μὴ ἀποδίδου, ὡς καὶ ἀποδιδόντες, ἑσὶ ἄξιον οὐδὲ οὕτως παρὸς ἀεργέτην καὶ λαμβανόμεθα τοσούτων ποιοῦντες. ὁ μὲν Σαρδύσιος αὐτῶν ἔλεξεν· οἱ δὲ χaldaίοι ἤκουον, δεόμενοι τῶν Κύρου εἰρήνῃ σφίσι ποῖσασα. καὶ ὁ Κύρου ἐπήρετο αὐτοῖς, ἄλλου τοῦ, ἔφη, ὦ χaldaίοι, ἢ τούτου γὰρ ἐνεκα εἰρήνης νῦν ἔπιτω μῆτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον διώασαί ζῆν εἰρήνης γινομένης ἢ τὴν πολέμου ἔπι καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐλέγμεθα. ἄλλα ἔχουμεν, ἔφασαν οἱ χaldaίοι. καὶ ὅς, τί οὖν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ παρ᾽ ἡμῶν ἔπι τὴν εἰρήνῃ; ἐπὶ αὐτῶν, ἔφασαν, μάλλον ἀφρανοίμεθα. ἄλλο τί οὖν, ἔφη, ἢ ἀφ᾽ ὅ γῆς σαρδύσιον ἀγαθῆς, νῦν πένιτες νομίζετε; οὐκ ἔφασαν καὶ τὸ τοῦτο. τί οὖν, ἔφη ὁ Κύρου, βούλοισθε δὲ ἀποτελοῦντες ὅσα παρ᾽ οἱ ἄλλοι * Σαρδύσιοι, εἰ εἶναι ὑμῖν τῆς Σαρδύσιος γῆς ἐργάζεσθαι ὅπως αὐτῶν βούλοισθε; ἔφασαν οἱ χaldaίοι, εἰ τις βούλοισθε μὴ ἀδικήσασθαι τί δὲ οὐ, ἔφη, ὦ Σαρδύσιε, βούλοισθε αὐτῶν νῦν ἀργῶν ἔσσαν γῆν ἀνεργῶν ἡμέρας, εἰ μέλλοιεν τὰ νομίζόμενα παρ᾽ ἡμῶν ἀποτελεῖν οἱ ἐργάζομενοι; ἔφη ὁ Σαρδύσιος, πολλοῦ αὐτῶν τὸ παρ᾽ ἡμῶν

A multis verbis collaudato Cyro, eiusque dextram amplexi, domum discesserunt. Armenius, ut a Cyro se arcessi, quasque res ille gereret, audisset: adsumtis fabris, rebusque ceteris, quascumque putabat usui futuras, quam poterat celerrime ad Cyrum contendit. Eum ubi vidit: Mi Cyre, ait, quam multas res nos homines adgredimur, quum tamen euentus futurorum paucissimos prospicere possimus. Nam & ego nunc in conatu parandae libertatis, maiorem in seruitute, quam antehac unquam, incidi: postquam vero capti sumus, iamque certo nos periisse putauimus; maiorem nos, quam hactenus unquam, incolumitatem adeptos videmus. Etenim qui nunquam multis nos detrimentis adficere desinebat, hos ego iam illo in statu esse video, quo hactenus optabam. Tuque scias velim, mi Cyre, multo me maiorem daturum fuisse pecuniam, ut iugis hisce Chaldaei depellerentur, quam tu nunc a me acceperis. Adeoque iam praestitisti, quae nobis te praestaturum beneficia pollicebare, quum pecuniam illam acciperes. Itaque praeterea debere nos alias etiam tibi gratias manifestum est, quas sane nos, si homines improbi esse nolimus, turpe fuerit tibi non referre: cui licet referamus, tamen ne sic quidem ex dignitate gerere nos erga vitum praclare de nobis merentem reperiemur. Haec Armenij verba fuerunt. Chaldaei vero ad Cyrum venientes, ut pacem sibi conficeret, orabant. Eos ille interrogabat: Ecqua de causa, Chaldaei, alia, nunc pacem cupitis, nisi quod existimatis, securius vos in pace, quam bello victuros? quando nos etiam pacis hanc ipsam causam adferimus, qui tamen haec iuga nunc tenemus. Adfensi sunt Chaldaei. Et ille, Quid igitur, inquit, si alia vobis comoda ex pace praeterea proueniant? Maiori etiam, aiunt illi, gaudio adficiemur. Verum quid est aliud, cur esse vos iam pauperes arbitremini, nisi quod fertilis soli vobis copia non est? In hoc etiam quum adfensi essent: Quid ergo? subiecit Cyrus, velletis ne vobis pendentibus ea, quae ceteri Armenij pendunt, liceret tantum agri Armenij colere, quantum vobis ipsis liberet? Si fide habeamus, aiebant Chaldaei, nullam nobis iniuriam illatum iri. Tu vero Armenie, inquit, an velles solum id, quod modo incultum est, cultum reddi, si cultores id, quod apud te consuetum est, penderent? Magno se hoc redempturum ait Armenius,

Armenius
Cyro gratias agit.

πολεμῶν
περὶ ἐπι
ημῶν τ
ἀκα
ἐχουμεν,
ἔφασαν
sc. Vi.
de Not.

καὶ ὁ Κύριος ἔφη, τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ' ἐμοὶ
 μιθοφοροῦσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τίς καὶ δῖος
 πλησόν δ' ἠπόλε ἔδωκε. σιωπέφασάν οἱ, καὶ πολ-
 λούς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τὰς ἐτελήσοντας. καὶ
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σιωπηλολογεῖτο· ὁ δ' ὁ Κύ-
 ρος ὡς ἠέκουσεν ὅτι πρὸς τ' ἰνδὸν πολλάκις οἱ
 χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνηθεὶς ὅτι ἦλθον
 παρ' αὐτῶν *κατασκευάσθη οἱ εἰς μῆδους καὶ
 αὐτῶν πρῶτα, καὶ ὄρθη πρὸς τοὺς πο-
 λεμίους ὅπως αὐτῶν καὶ ταῖς ἐκείνων κατίδωσιν, β
 ἐβύλετο μαθεῖν τ' ἰνδὸν πὰ αὐτῶν περὶ αἰ-
 να. ἤρξατο οὖν λόγου τοῖς δὲ ὡς ἔρριψεν, ἔφη,
 καὶ ὑμεῖς οἱ χαλδαῖοι, εἶπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ τ'
 ἐμῶν ἀποσελλοίμι πρὸς τ' ἰνδὸν, συμπεμ-
 ψατ' αὐτοὶ μοι τῶν ὑμετέρων, οἵ πινες αὐτῶν τιμῶν
 τε ὁδὸν ἠγείντο αὐτῶν, καὶ συμπράττοιεν ὡς ἴε γε-
 νέσθαι ἡμῖν πρὸς τὰ ἰνδῶν ἢ ἐγὼ βούλομαι;
 ἐγὼ γὰρ χεῖματα μὲν πρὸς ἡμέρας ἐπὶ αὐ-
 βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθό-
 νως δίδοναι οἷς αὐτῶν δέη, καὶ τιμῶν καὶ δωρεάσθαι
 τῶν *στρατολομένων τὰς ἀξίους. τούτων μὲν
 δὴ ἔνεκα βούλομαι ὡς ἀφθονώτατα χεῖμα-
 τα ἔχειν δεῖσθαι δὲ τούτων τ' νομίζω. τῶν μὲν
 ὑμετέρων, ἡδὲ μοι *φείδεσθαι (φίλους γὰρ
 ὑμᾶς ἡδὲ νομίζω) πρὸς δὲ τὰ ἰνδῶν ἡδέως
 αὐτῶν λαβοίμι, εἰ δὲ δὴ ὁ οὖν ἀγγελος, ὃ κελθὼν
 ἡμᾶς ἠγεμόνας δοῦναι, καὶ συμπράττοιεν
 ἡμέρας, ἐλθὼν ἐκείσε λέξῃ ὡς δὲ *Ἐπεμψέ
 με Κύριος, ὃ ἰδὲ, πρὸς σε, φησὶ δὲ πρὸς δεῖ-
 σθαι χεῖματων, πρὸς δεχόμενος καὶ ἄλλω
 D
 στρατιᾷ οἰκισθῆναι ἐκ παρ' ὧν. (καὶ γὰρ πρὸς δε-
 χόμενος, ἔφη.) ἰὼ οὖν αὐτῶν πέμψης ὅπο-
 σα σοὶ πρὸς χωρεῖ, φησὶν, ἰὼ θεὸς ἀγαθὸν τέ-
 λος δίδῃ αὐτῶν, πειράσασθαι ποιῆσαι, ὡς
 τέ σε νομίζω καλῶς βεβουλεύσασθαι χεῖ-
 σάμενον αὐτῶν. ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέ-
 ξῃ τοῖς δ' ὁ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὐτῶν ὅτι ἐλλείεσθαι ὑ-
 μῖν δοκῆ συμφέρον εἶναι. καὶ ἰὼ, μὲν λαβόμενος,
 ἔφη, παρ' αὐτῶν, ἀφθονώτερος χεῖματων· ἰὼ δ'
 μὴ λαβόμενος, εἰσὶ μὲν ὅτι ἔδειμαι αὐτῶν χεῖμα
 E
 ὁφείλομαι, ἀλλ' ἔξῃσαι ἡμῖν ἐκεῖθεν ἔνεκα πρὸς
 τὸ ἡμέτερον συμφέρον πᾶντα τίτασθαι. ταῦτ'
 εἶπεν ὁ Κύριος, νομίζων τοῖς ἰόντας ἔρριψεν καὶ
 χαλδαίων ταῦτα λέξῃ πρὸς αὐτῶν, οἷα αὐτὸς
 ἐπεθύμει πᾶντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀ-
 κούειν πρὸς αὐτῶν. καὶ τότε μὲν δὴ ὁπότε καλῶς εἶχε
 ἀγαλίσαι τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύοιτο

Et Cyrus: Cur igitur non etiam modo apud
 me stipendia faciunt? Nam ego tantum eis
 dabo, quantum aliquis alius unquam dedit.
 Adstipulati sunt ei, multosque fore dixe-
 runt, qui hoc facere vellent. Et de his qui-
 dem ita convenit. Cyrus autem, qui audisset
 Chaldaeos ad Indum saepe proficisci, re-
 cordatus venisse ad Medos ab hoc quosdam,
 qui, quid rerum apud ipsos gereretur, ex-
 plorarent; eosdemque deinde ad hostes et-
 iam abiisse, ut illorum quoque res specu-
 larentur: scire volebat Indum, quae ab se
 gesta fuissent. Itaque sic orsus est: Dicite mi-
 hi, tu Armenie, vosque Chaldaei, si quem
 ego meorum ad Indum mittere, vestrum-
 ne aliquos adiungeretis, qui & itineris du-
 ces ipsi, & adiumento essent, ad impetran-
 dum ab Indo ea, quae ipse cupio? Nam equi-
 dem accedere nobis adhuc aliquid pecu-
 niae velim, ut & iis stipendia numerare, qui-
 bus opus est, abunde possim; & alios mili-
 tiae socios pro meritis & dignitate largien-
 do cohonestare. His ego de causis quam-
 maximam pecuniae mihi copiam esse vo-
 lo. Quamvis autem statuam, mihi opus e-
 is esse: libenter tamen vestris parco (nam
 vos ego nunc amicorum in numero pono)
 non illibenter ab Indo has accepturus, si
 daret. Itaque nuntius, cui duces ut detis, at-
 que adiumento sitis, hortor, quum eo ve-
 nerit, in hunc modum loquetur: Cyrus ad
 te me misit, inde, pecunia sibi opus esse di-
 citans, quod a Persis alium etiam domo
 exercitum expectet. omnino enim expecto,
 inquit. Quapropter si tantum pecuniae,
 quantum tibi conceditur, miseris; ait se, si
 felicem rerum exitum Deus dederit, effe-
 cturum studio suo, ut existimes, bene de
 rebus tuis consuluisse, qui sis ipsi gratifica-
 tus. Haec qui a me mittetur nuntius, di-
 cet: quos autem vos ablegabitis, eis ipsi,
 quod ex usu fore putatis, imperate. Pecuniam
 quidem, inquit, ab eo si acceperimus, maior
 nobis illius copia fuerit: sin autem, sciemus
 nullam a nobis ipsi gratiam debere; adeoque
 nobis integrum erit, quod ipsum adinet,
 omnia nostro ex usu administrare. Haec
 Cyrus aiebat, quum quidem existimaret,
 Armeniorum Chaldaeorumque nuntios eius-
 modi de se dicturos, qualia de se uniuersos
 homines & dicere cupiebat, & audire. Ac
 tum quidem, ubi visum fuisset opportunum,
 contubernio soluto, quieti se dederunt.

κατασκευάσθη

στρατολόμων

Cyrus de mittendo ad Indum legato consilium cepit.

lectio marginalis.

Cyrus laus eius cupit.

Postridie Cyrus hunc nuntium ablegabat, quum in mandatis ipsi dedisset ea, quae dixerat; & Armenius ac Chaldaei cum hoc suos mittebant homines, quos ad agendum hoc negotium maxime idoneos arbitrabantur, & ad praedicandum ea de Cyro, quae conueniret. Secundum haec Cyrus, quum & praesidiariis militibus impositis, quot factis essent, & rebus necessariis omnibus, castrum absoluisset, ac Medum eis praefecisset, quem si praeficeret, maxime Cyaxari gratam se rem facturum existimabat; discessit, sumto secum exercitu, quem adduxerat; & eo, quem ab Armeniis acceperat; vnaque illis etiam, qui a Chaldaeis accesserant, hominum ad quatuor millia, qui sane reliquorum omnium se praestantissimos arbitrabantur. Vbi autem in regionis loca culta descendisset, Armeniorum nemo se domi continuit, nec vir, nec femina: sed obuiam processerunt omnes ex pace voluptatem capientes; ac secum quidquid alicuius pretij quilibet haberet, ferebant, agebant. Atque his Armenius minime offerebatur, quod Cyrum magis hoc modo delectatum iri, delato ab omnibus honore, putaret. Tandem & vxor Armenij occurrit, filias ac minore natu filium secum ducens: ac praeter alia munera, illud aurum quoque adferebat, quod Cyrus accipere pridem noluerat. Hoc Cyrus vbi vidisset: Vos effecturi non estis, inquit, vt mercedis causa hinc inde proficiat, ac bene merear. Retine tu, mulier hanc pecuniam tibi, quam adfers, neque posthac Armenio dederis eam defodiendam: sed filium tuum potius his exornatum quam pulcherrime, in militiam mittito. De reliquis & tibi, & marito, & sexus vtriusque liberis id parato; quod consequuti, & quo ornati, elegantius atque iucundius vitam agatis. Vbi vero quisque vita defunctus erit, satis esto, corpora sub terra condi. His dictis Cyrus praeteruectus est, deducetibus simul & Armenio, & reliquis hominibus vniuersis; qui quidem eum & benefactorum adpellabant, & virum illum bonum: idque continuo faciebant, donec extra regionem suam deduxissent. Armenius vero etiam maiorem exercitum ei adiunxit, quia domi pacem haberet. Sic ergo Cyrus abiit, non solum ea pecunia ditatus, quam acceperat: sed etiam ad multo maiorem, quam haec esset, aditu morum elegantia parato; vt eas, quoties esset opus, sumere posset. Ac tum quidem in finibus castra metati sunt. Postridie copias & pecuniae partem, Cyaxari misit; (& aberat is prope, quemadmodum dixit

Armenij
Cyrus red-
euntem
excipiunt.

τη δὲ ὑπεραίρα ὅ, τε Κόρος ἐπέμπε τ' ἀγγέλους, ἑπιτείλας ὅσα ἔφη· καὶ ὁ Σαρδηνίος καὶ οἱ χaldaῖοι σὺν ἐπεμπον εἰς ἰκλιωτάτους εὐομιζονεῖναι καὶ συμφορᾶσαι, καὶ εἰπὼν πρὸς Κύρον τὰ πρὸς σήκοντα. ἐκ δὲ τούτου ὁ Κόρος τ' ἐπιτέλεσας τὸ φερέμιον καὶ φύλαξιν ἰκλιωτοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἀρχοῖσι αὐτῶν καὶ ἀλιπῶν μῆδον, ὃν ἄλλο Κουαζάρφ' αὐτὴν μάλιτα χερμασάσαι, ἀπὴν συλλαβὼν δ' ἐπερὶ στρατομῶν ὅσον τε ἤλθεν ἔχων, καὶ ὁ παρ' ἀρμενίων πρὸς ἔλαβε, καὶ τὸς πρὸς χaldaῖων, εἰς τε βακιχαλίαις, οἱ ὄντο καὶ συμπύτων τῶν ἄλλων κρείττονες εἶναι, ὡς ἵκετέθη εἰς τὴν οἰκουμένην, οὐδεὶς ἐμμένει ἐνδον ἀρμενίων, ἔτε ἀνὴρ, ἔτε γυνή, ἀλλὰ πάντες ὑπήντων, ἡδὲ ὕδροι τῆς εἰρήνης, καὶ φέροντες καὶ ἀγγόντες τ' εἶπ' ἕκαστος ἄξιον εἶχε. καὶ ὁ ἀρμενίος τούτοις ἐκ ἠχέτο, ἔτις αὐτὸν νομιζων καὶ τὸν Κόρον μάλλον ἢ δεῖα τῆς ἰσότητος πρὸς τὸν τέλος δὲ οὐκ ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τῆς ἀρμενίας, τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὴν νεώτερον ἴσων καὶ σὺν ἄλλοις δώροις καὶ χρυσίον ἐκίμει, ὃ πρὸς ἕτερον ἐκ ἠέλε λαβὼν ὁ Κόρος. καὶ ὁ Κόρος ἰδὼν εἶπεν ὑμῶς ἐμὲ ἐποίησε μεροδοῦ πρὸς ἰόντα διεργετήν, ἀλλὰ σὺ, ὦ γυναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ χερμασάα ἀφ' ἑρῆς, ἀπὴν, καὶ τὰ ἀρμενίω μηκεπιδος αὐτὰ καταρύσαι. ἐκπεμψον δὲ τὸν σὸν ἴσων καὶ ἄλλισα τ' ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀσπασασασι ὅτι πρὸς γρατεῖαν. ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κτὼ καὶ σαυτῆ, καὶ τὰς ἀίδρι, καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ τοῖς ἴσων, ὅτι κεκτημένοι καὶ κεχρημένοι καὶ ἄλλιον καὶ ἠδὲ ἴσων ἀξίονα ἔχετε. εἰς δὲ πρὸς γυνῆ, ἔφη, ἀρκείτω τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, καὶ κατακρύψῃ. ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν παρήλαυνεν. ὁ δὲ ἀρμενίος σὺν πρὸς ἐπέμπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀνδραποῖ, ἀνακαλοῦντες τ' ἀνεργετῶν, τ' ἀνδρα τ' ἀγαθῶν. καὶ ταῦτ' ἐποίησεν ἕως ἐκ τῆς χώρας τῆς οὐρανόθεν. σὺν ἀπέστρεψε δὲ αὐτὰ ὁ Σαρδηνίος καὶ στρατὸν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι ἔσσης. ἔτω δὲ ὁ Κόρος ἀπὴν κεχρημασιδύμος, ἔχων ἄλλα μόνον χερμασάα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τούτων ἐπιμασάδύμος. ἀπὸ δὲ τῶν ἴσων, ὡς τε λαμβάνῃ ὅποτε δεοίτο, καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδούσαντο ἐν τοῖς μεσοίοις τῆς ὑπεραίρας δὲ μὲν στρατομῶν καὶ τὰ χερμασάα ἐπέμψεν πρὸς Κουαζάρφω, (ὁ δὲ πρὸς ἴσων, ὡς ἔφησεν) αὐτὸς

† π χ μ τ ω ν

α γ α ν τ ω

δι ε δ ο ρ ε ῖ τ ω

† ε π

α β α ι

αὐτὸς δὲ σὺν Τίγρην καὶ περὶ τῶν τοῖς ἄριστοις ἐθήρα, ὅπου ἔπιτυγχάνουσι θηρίοις, καὶ δὲ φράνεται. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς μῆδους, τὰ χεῖμα (αὐτὸς ἔδωκε τοῖς ἐαυτοῦ ταξιαρχοῖς, ὅσα ἐδόκεν ἑκάστῳ ἰσχυρὰ εἶναι), ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν εἰ πῶς ἀγροῖντο τῶν ὑφ' ἐαυτοῦ. ἐνόμιζε γὰρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξίεπαμνον ποιήσκει, τὸ ὄλον αὐτῶν καλῶς ἔχειν. καὶ αὐτὸς δὲ, εἴ τι που καλὸν ἴδῃ εἰς τὴν στρατιάν, τῷ κτώμενος τὸ ἐδώρειτο τοῖς ἀξιώτατοις, νομίζων τὸ, τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἔχει τὸ στρατόμαχον, τὰ τοῖς ἀπασι αὐτὸς κεχρησμένον. ἠνίκα δὲ αὐτοῖς διεδίδου ὠν' ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν καὶ λοχαγῶν καὶ πρῶτων οὓς ἐτίμα. Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν δὲ φροσύνῃς νῦν παρῆναι, καὶ ὅτι δὲ πορεία τις πρὸς γαλήνηται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν τιμᾶν ἔξομεν οὓς ἀβουλώμεθα, καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἀνέκαστος ἀξίος ἦ. πρῶτος δὲ ἡ ἀναμνησκόμεθα (αὐτὰ ποῖα ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν ἔστιν ἀπὸ τῶν. σκεπτόμενοι γὰρ διήρησθε τὸ, τε ἀγροῦν ἢ οὐκ ἔδωκεν, καὶ τὸ ποιῆσαι, καὶ τὸ ἀπεδοῦναι, καὶ τὸ μὴ εἶσαι τοῖς πολεμίοις. οὕτως οὖν χεῖρ καὶ βολοὶ πῶν ἀνδρῶν ἀγαθοὺς εἶναι), γινώσκοντες ὅτι τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἢ πειθῶ καὶ ἢ καρτερίᾳ καὶ οἱ ἐν τῇ καρτῇ πόνοι καὶ κίνδυνοι παρέχον. κατὰ τοῦτον δὲ ὁ Κόρος, ὡς δὲ μὲν αὐτῶν εἶχον τὰ σώματα οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ δυνάσασθαι στρατιωτικῶν πόνων, φέρειν, δὲ δὲ τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ κατὰ φρονεῖν τῶν πολεμίων, ἐπισημονες δὲ ἦσαν (αὐτὸς πρὸς ἡκόντα τῇ ἐαυτοῦ ἕκαστος ὁπλίσκει, καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄριστοις ἐώρα πρῶτος δὲ παρεσκευασμένους ἐκ τῶν οὖν ἐπεθύμηται ἢ δὲ τῇ πρὸς τὴν πολεμίους πρὸς τῆν, γινώσκων ὅτι ἐν τῇ μέλλειν πολλάκις τοῖς ἄριστοις καὶ τῇ καλῆς πρὸς ἀσκήσας ἀποδοῦναι τι. ἐπὶ δὲ ὁρῶν ὅτι φιλοτίμος ἔχοντες ἐν οἷς ἀντιφωνίζοντο πολλοὶ καὶ ἐπιφρόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῇ στρατιωτῶν, καὶ τῶν δὲ ἐνεκα ἐξάγειν αὐτοὺς ἐβόλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα, εἰδὼς ὅτι οἱ κρινοὶ κίνδυνοι φιλοφρονῶν ποιῶσιν ἔχοντες συμμάχους πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἕκαστος ἐν τῇ τῶν ἕτε τοῖς ἐν ὅπλοις χρησιμεύουσιν φρονέουσιν, οὐτε τοῖς δόξης ἐφιεμένους, ἀλλὰ μάλλον καὶ ἐπαύνοσι καὶ ἀσπάζονται οἱ τοῖσιν τῶν ὁμοίων,

Arat) ipse cum Tigrae, ac Persarū optimatibus venabatur, vbicumq; in feras incidisset, atq; ita se oblectabat. In Medorū vero regionem quū peruenisset, suis cohortium prefectis pecunias dedit, quantū cuiq; satis esse arbitrabatur: vt illis etiam non deesset, vnde honoris ergo suos ornarent, si quos magni facerēt. Existimabat enim, si quisq; partem exercitus sibi mandatam efficeret talem, vt laudari mereretur: etiā futurum, vt totus exercitus egregie cōparatus esset. Quin & ipse, si quid videret, quod exercitui posset esse ornamento, id vbi adquisiuisset, dignissimis quibusq; donabat. Nam arbitrabatur, quidquid in exercitu pulchrū esset ac præclarū, id omne sibi ornamento cedere. Quando autē accepta distribuebat, huiusmodi verbis inter cohortium præfectos, & manipularios, & omnes illos, qui erant apud ipsum in honore, vt eatur: Frui quadā, amici, læticia in hoc tempore videmur, tum quod opum copia quædam nobis accesserit, tum quod nobis sit, vnde honorē habere liceat iis, quibus visum fuerit; & existimare, quibus quisq; præmiis sit dignus. Omnino autem reuocandū nobis est ad animū, cuiusmodi studia nobis hæc cōmoda pepererint. Nam si rem cōsiderabitis, reperietis hæc vos consequutos, & vigilando, quū opus erat, & laborādo, & accelerando, & nihil hosti cedēdo. Quapropter deinceps quoq; viri fortes sitis necesse est, atq; etiā statuatis, voluptates magnas, & ingentia bona non nisi ab obœdiētia, & tolerantia, & ferēdis, vbi possit occasio, laboribus periculisq; proficisci. Quia vero a nimaduerteter Cyrus, & corpora militum recte ad labores militares perferēdos esse comparata, & animos itidē ad cōtemnendum hostem: præterea peritos eorum esse, quæ vsus armorū in vnoquoq; requireret: ac omnes etiam ad parendū præfectis suis paratos esse videret: de causis hisce iā aliquid eorum gerere cupiebat, quæ aduersus hostem suscipi solent. Intelligebat enim, in cunctationibus plerūq; ducibus copiarum etiā, præclare parata labefieri & mutari. Videbat item plerūq; milites ambitione ductos, in iis de quibus erant inter ipsos certamina, sibi mutuo inuidere. Quare hac quoq; de causa quā primū eos in hosticum educere volebat. Nā pericula communia benevolentia inter cōmilitones mutuā excitant; ad quæ vbi peruentū est, nemo aliis, quibus ornatissima sunt arma, nemo gloriæ cupidus inuidet: sed potius, & collaudant, & complectuntur huiusmodi sibi similes,

Cyri liberalitas in milites.

Cyrus in hostem ducere cōparat.

quod eos secum in iuanda publica re cō-
iunctos existimant. Primum igitur arma-
tum exercitum, quam poterat pulcherrime,
& optime, intruxit: deinde duces de-
cem millium, & tribunos, & cohortium
præfectos, & manipularios ductores con-
uocauit. Nam hi liberi erant, vt in milita-
rium ordinum numeris non recenseretur.
Quumque vel imperatori parendum erat,
vel denuntiandum aliquid, nō idcirco pars
vlla rectoris expers relinquebatur: sed reli-
quæ copiar per duodenum & senum mili-
tium præfectos apte instruebantur. Postea
quā vero iam ad ipsum conuenissent, quo-
rum præsentiam res ipsa postulabat, dedu-
cebat eos per aciem Cyrus; & vbi recte in-
strueta esset, ostēdebat; & qua parte firma
essent auxilia singula, docebat. Quamque
in his etiam desiderium & amorem gerē-
di aliquid excitasset, tunc quidem iussit, su-
os ad ordines irent, & quemlibet suorum
edocerent, quæ ab ipso didicissent, & huius
militiæ cupiditatem in omnibus accende-
re conarētur, vt alacri maxime animo iter
omnes ingrederentur, ac manē Cyaxaris
ad portam præsto essent. Illi tunc abeuntes,
quod iussi erant, fecerunt. Postridie quum
illuxisset, aderāt ei de suis ad portam, quos
oportebat. Itaque cum eis ingressus ad Cy-
axarem Cyrus, huiusmodi orationem or-
sus est: Scio equidem ea, mi Cyaxares, quæ
dicaturus sum, iam pridem tibi non minus,
quam nobis videri: sed fortassis proferre te
pudet, ne si mentionem exercitus educen-
di facias, grauitè ferre videaris, annonas
abs te nobis dari. Quando tu igitur taces,
ego tam tuo, quam nostro nomine rem ex-
ponam. Quippe nobis omnibus videtur,
quum parati simus, non tunc demum pu-
gnandum esse, quum tuos fines hostis in-
uasit, nec in regione pacata residentibus
illum expectandum esse: sed in agrum ho-
stilem quamprimum eundum esse. Quum
enim modo tua in regione simus, multa
tuorum per nos etiam inuitos detrimētum
capiunt. At si hostium in regionem disce-
damus, agros eorum cum voluptate popu-
labimur. Præterea magno sumtu tuo nunc
alimur. Sin tuos extra fines exercitum e-
ducamus, ex ipsorum ditione victum ha-
bebimus. Iam vero si maius nobis istic pe-
riculum, quā heic, immineret: fortassis id,
quod tutissimum, esset eligēdum. Nūc au-
tē & illi futuri sunt iidē, siue adeo theic eos
expectemus, seu in ipsorum ditionē pgressi
obuiā eis camus: & nos iidē futuri sumus,
siue ipsos aduenientes heic excipiemus,

Cyaxari
Cyrus dat
consilium
de ducen-
dis in ho-
stem copiis.

* Lectio
magis.

Αγομίζοντες σικωεργούς αὐτοὺς τῆ κρητὸδ ἀγα-
θοῦ ἐστίν. οὕτω δὲ ἡ πρῶτον μὲν ἔξωπλισε τὴν
στρατῆν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδιδάτο κάλλιστά
τε καὶ δριστα, ἔπειτα δὲ σικωεκάλεσε μπει-
δάρχους καὶ χιλιαρχούς καὶ ταξιαρχούς καὶ
λοχαγούς. οὗτοι γὰρ ἔξωπλελυμένοι ἦσαν ἔ-
καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικαῖς δριθμοῖς· καὶ
ὁπότε δέοι ἢ ὑπακούειν ἢ στρατηγῶν, ἢ ἄλλων
γέλλειν τι, οὐδὲ ὡς εἶδεν ἀναρχὸν κατελείπε-
το, ἀλλὰ δωδεκαδάρχους καὶ ἑξαδάρχους πρῶ-
τα ταξιαρχαὶ καὶ χιλιαρχοὶ διακροσῆτο. ἐπεὶ δὲ συν-
ῆλθον οἱ ἑπιτάκται, ἡστράτων αὐτοῦ, ἐπε-
δείκνυε τε αὐτοῖς τακτικὰ καλῶς ἐχρήσατο, καὶ ἐδίδα-
σκεν ἢ ἕκαστον ἰσχυρῶν ἢ τῶν συμμαχικῶν.
ἐπεὶ δὲ κακείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχον τῆ
ἡδὴ ποιῆσαι, εἶπε αὐτοῖς ἰὼ μὲν ἀπείσαι ὅτι
τακτικὰ καὶ δριστα ἕκαστον τῶν ἑαυτῶν ἔ-
στὶ αὐτοῖς ἐκείνους, καὶ πείθεσθαι αὐτοῦ ὅτι
δυνατὸν ἐμβολῆσαι πᾶσι τῶν στρατῶν ἑαυτῶν,
ὅπως ἀδύνατον ἔσται ἑξορμῶσαι, πρὸς δὲ
C παρὰ αὐτῶν τακτικὰ Κυαξάρους θυεας. τότε
μὲν δὲ ἀπὸ τῆς * οὕτως ἐκαίω. τῆ δὲ ὑστε-
ρα αὐτῶν τῆ ἡμέρα παρῆσαν οἱ ἑπιτάκται
ὅτι τακτικὰ θυεας σικω τῶν οὐκ οὐκ εἰσελ-
θῶν πρὸς τὴν Κυαξάρην ἠρῶτο λόγου εἶδ-
δε Οἶδα μὲν, ἔφη, ὅτι Κυαξάρη, ὅτι ἀμειλι-
λέγῃ, σὶ πάλαι δοκῆς εἶδεν ἢ ἦτον ἢ ἡμῖν ἀλλ-
ῆτως ἀσχυρῶν λέγειν ταῦτα, μὴ δοκῆς ἀσχυρῶ-
νος, ὅτι βραχὺς ἡμᾶς, δριστα μὲν ἔσται ἐπεὶ
οὐκ σὶ σικωτῶν, ἐγὼ λέξω ὑπὸ σὺ καὶ ὑπὸ
D ἡμῶν ἢ ἡμῖν γὰρ δοκῆς πᾶσι, ἐπεὶ ὅτι παρεσκευ-
ασμένα, μὴ ἐπὶ δριστα ἐμβολῆσαι οἱ πολέμοι
εἰς τὴν χώραν, τότε μάχεται, μὴ δὲ ἐν τῇ φι-
λία καὶ δημοσίῃς ἡμᾶς ὑπομῆσαι, ἀλλ' ἵνα
ὡς τάχιστα εἰς τὴν πολέμιαν ἰὼ μὲν γὰρ ἐν τῇ σῆ
χώρα ὄντες, πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἀκνήεις ἢ
δὲ εἰς τὴν πολέμιαν ἰὼ μὲν, τακτικῶν κακῶς
ποιήσομεν ἡδὲ μὲν. ἔπειτα ἰὼ μὲν σὶ ἡμᾶς
βραχὺς, πολλὰ δαπάνων ἢ δὲ ἐκστρατιῶ-
ν. ἀρῶσθαι ἐκ τῆς πολέμιας. ἐπὶ δὲ εἰ μὲν
E μείζων τις ἡμῖν κίνδυνος ἐμῆγεν ἐστὶν ἐκείνῃ ἢ ἐν-
θάδε, ἴσως δὲ ἀσφδρῆσθαι ἢ ἀν ἀπρετεῖον ἰὼ
ἴσοι μὲν ἐκείνοι ἔσονται, εἰάν τε ἐνθάδε ὅτι οἶντες
αὐτοῖς μάχεται, εἰάν τε εἰς ἐκείνην ἰόντες ὑπὸ
τῶν αὐτοῦ ἴσοι ἢ ἡμῶν ὄντες μάχεται, ὅτι οἶντες
ἢ τε ἐνθάδε ἐρημνύουσιν αὐτοῦς δεχόμεθα, ὅτι οἶντες
ἢ τε

* ἔξωπλε-
λυμένοι
ἦσαν τῶ
καταδε-
δριστα.

ὅτι οἶντες

* ὅτι οἶντες
εἶπε

ὅτι οἶντες
εἶπε

ἴω τε ἐπ' ἐκείνοισι ἰόντες τὴν μάχην σὺν ἅ-
 τω μὲν πολὺ μὲν τοὶ ἡμεῖς βελήσοι καὶ ἔρ-
 ρωμένεστέρας τῆς ψυχῆς τῆς φρασίω τῆς
 χρῆσθ' ἔμεθα, ἡ δὲ ἰω μὲν ὅτι τὸς ἐχθροὺς, καὶ μὴ
 ἀκόντες δοκῶμεν ὄρᾶν τὸς πολέμιοις· πολὺ δὲ
 καὶ ἐκείνοι μάλλον ἡμᾶς φοβήθησονται, ὅτι μὴ
 κούσωσιν, ὅτι οὐχ ὡς φοβούμενοι πηλοσόμεν
 αὐτοῖς οἴχοι καὶ θήμωροι, ἀλλ' ἐπεὶ ἀσπασίμε-
 θα παρσιόντας, ἀπὸρτῶμεν τε αὐτοῖς, ἢ ὡς
 ἄχιστα συμμίζωμεν, καὶ οὐκ ἀναμύρομεν ἕως
 αἰὴ ἡμετέρας χάρα κακῶται, ἀλλὰ φθάνοντες
 ἢ δὴ δηοῦμεν τὴν ἐκείνων γλῶσσαν καὶ τοὺς, ἔφη, εἴ-
 πε ἐκείνας μὲν φοβερωτέρας ποιήσομεν, ἡμᾶς
 δὲ αὐτοῖς παρραλεωτέρας, πολὺ τὸ τοῦ ἡμῶν
 ἐγὼ πλεονέκτημα νομίζω, καὶ τὸ κίνδυνον ἔ-
 πως ἡμῶν μὲν ἐλαττω λογίζομαι, τοῖς δὲ πολέ-
 μιοις μείζω, πολὺ αὐτὰ μάλλον. καὶ ὁ πατὴρ αἰεὶ
 λέγει, καὶ σὺ φησὶ, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πρότεροι ὁμο-
 λογοῦσιν, ὡς αἱ μάχαι τὸ κρῖνονταί μάλλον τῆς
 ψυχῆς, ἢ τῆς τῆς σαρκεὶς ῥώμης. ὁ μὲν οὖ-
 πως εἶπε. Κυαξάρης δὲ ἀπεκρίνατο· ἀλλ' ὁ
 πῶς μὲν, ὦ Κύρε, καὶ οἱ ἄλλοι πέρσαι, ἐγὼ ἀ-
 ρθόμεν βέβωον ὑμᾶς, μηδὲ ὑπονοήτε· τὸ γὰρ
 μὲν τοὶ ἰέναι εἰς τὴν πολέμιαν, ἢ δὴ καὶ ἐμοὶ βέλ-
 πον εἶδ' ὁδοκίω πρὸς πόρτα. ἐπεὶ τῶν, ἔφη ὁ
 Κύρε, ὁμογνωμονοῦμεν, συσθεσάζομεθα, καὶ
 ἡμῶν τῆς θεῶν ἡμῶν θεῶν συσθεσάζομεθα, καὶ
 ἡμῶν ὡς ἄχιστα. ἐν τούτου τοῖς μὲν φρασίω τῆς
 εἰπὼν συσθεσάζομεθα, ὁ Κύρε, ἔφη, πρὸς τὸν
 μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς.
 καὶ ἡγετὸ ἰλέως καὶ ἑμιόνης οἴκας ἡγεμόνας γί-
 νεσθαι τῆς φρασίω καὶ τῆς φρασίω ἀγαθοῖς, καὶ
 συμμάχους, καὶ συμβέλλας τῆς ἀγαθῶν. συμ-
 παρεκαλεῖ δὲ καὶ ἥρωας γῆς μηδίας οἰκήτορας
 καὶ κηδεμόνας. ἐπεὶ δὲ ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἀ-
 δεῖον ἡμῶν αὐτῶν τὸ φράτθμα πρὸς τοῖς ὀ-
 είοις, τότε δὲ οἰωνοῖς χρῆσθ' ἔμενος αἰσίοις, ἐν-
 ἔβαλεν εἰς τὴν πολέμιαν. ἐπεὶ δὲ ἄχιστα διέ-
 βη τὰ ὄρια, ἐκεῖ αὐτὸ καὶ γλῶσσαν ἰλάσκετο χάρις,
 καὶ θεοὺς θεοῖς, καὶ ἥρωας ἀστυρίας οἰκήτο-
 ρας θύμωζετο. ταῦτα δὲ ποιήσας, αὐτὸς Διὶ
 παρῶν ἔφη, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν τὸ φράσιν-
 το, σὸ δὲ νὸς ἡμέλει. ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶ-
 χεν, ἄθεός τις μὲν πέτραις πρὸς ἀγαθόνες ἔ πολλῶν ὁδὸν ἐφρατοπεδύσαντο· τῶν δὲ ἰπποῖς κα-
 τὰ δρομὴν ποιήσαντες, πρὸς ἐβάλλοντο πολλῶν καὶ πόρτοισιν λείαν. καὶ τῶν τοῖς δὲ μεταφρατοπε-
 δύομενοι, καὶ ἐχθροὺς ἀφθονατὰ ὅτι τῆς δὲ, καὶ δηοῦντες τὴν χάρα, ἀνέμωρον τὸς πολέμιοις.

A seu prodeuntes aduersus eos manum con-
 feremus. Verum longe nos militum ani-
 mos alacriores & firmiores experturi su-
 mus, si aduersus hostem contendemus, &
 in aduersariorum conspectum non inuiti
 venire videbimur. Itidem illi multo nos
 magis metuent, quum nos audient, non ut
 formidolosos, ipsorum metu percelli, ac
 domi desidere, sed animaduerso eorum ad-
 uetu occurrere, ut quam celerrime pedem
 conferamus: non idem operiri, dum regio
 nostra detrimeto adficiatur, sed praecepto
 ipsorum conatu, terram eorum populari.
 Atqui formidolosiores ipsos reddi, nos au-
 dentiores, in lucro nobis insigni ponendum
 existimo. Na equidem statuo, minus hoc
 modo nobis, hostibus plurimum periculi
 futurum. Quin & pater meus, & tu dicere
 soletis, ceteris omnibus adficientibus; de
 praecellus iudiciu fieri potius ex animis, qua
 corporum viribus. Hac Cyri oratio fuit,
 cui Cyaxares respondit: Mihi quidem, mi
 Cyre, ac vos Perse, ne suspicemini esse gra-
 ue, vos alere. Sed in hostilem tamē agrum
 ut pgregiamur, etiam mihi iam ad omnia
 melius esse videtur. Quando igitur, ait Cy-
 rus, eadem in sententia sumus, colligamus
 vasa; & si res diuina votis nostris confestim
 aduerit, qua primū egrediamur. Quum-
 que militi secundum hac edixisset, ut vasa
 colligerent: rem sacram Ioui primum Re-
 gi, deinde Diis ceteris fecit; additis preci-
 bus, ut & propitij benignique essent, & ex-
 ercituū se duces, bonosque commilitones
 & socios, atque etiam rerum vtilium con-
 sultores praebere vellent. Praeterea Heroas
 Medorum terrae incolae & curatores im-
 plorauit. Quum autem rite litasset, & totus
 exercitus ad fines sine mora peruenisset:
 bonis autibus hostile solum inuasit. Ut vero
 primum fines transierat, Tellurem libatio-
 nibus propitiam sibi reddidit, & Deos atq;
 Heroas regionem Assyriorum incolentes
 sacrificiis placauit. Quibus peractis, re-
 sum Ioui patrio rem diuinam fecit, nec si
 quis alius se Deorum offerret, vllum ne-
 glexit. His ita rite curatis, statim peditibus
 itinere non magno promotis, castra me-
 tati sunt: equitatu vero ad excursionem
 usq; praedam ingentem ac variam obtinue-
 runt. Deinde motis castris, a com meatu
 abunde instructi, regionem omnem de-
 populabantur, & hostem expectabant.

ῥώνω

θεοῖς, οὐ
ἡγετὸ

ἀεραί-
νεῶ,

ἔπω τῶν
ἰπποῖς

Cyrua rō
exercitus
inuasit.

ἰππο
ἀεραί
νεῶ

Qui quū aduenire iam, & abesse non amplius decem dierum itinere diceretur, tum vero Cyrus ait: Iam tempus est, mi Cyaxares, vt occurramus: neque committendum, vt vel hostibus, vel nostris metu præpediri videamur, quo minus aduersus ipsos progrediamur: sed palam declaremus, non illubēter nos prælium inuituros. Quæ quum Cyaxari quoque placerent, semper deinceps instructi tantum cottidie procedebant, quantum ipsis commodum videretur. Et cœnam quidem numquam non sumebant, dum adhuc luceret, noctu vero ignes in castris nullos accendebant. Ante castra tamen excitabantur, vt ignis adiumento cernerent, si qui noctu accederent, atque ipsi ab iis contra non cernerentur. Sæpenumero etiam post castra fallendis hostibus ignes accendebant. Itaque nonnumquam exploratores in excubias ipsorum primas incidebāt, quod se procul adhuc a castris abesse arbitrarentur, quia post castra ignes excitati essent. Et Assyrij quidem cum iis, quos secum habebant, quum iam exercitus propius ad se inuicem accessissent, fossa se cingebant: quod barbari reges hodieque faciunt. Nam castra quum metantur, facillime se fossa, ob ingentem hominum multitudinem circūdant. Norunt enim, copias equestres noctu esse tumultuosas, & vsum habere difficilem, præsertim si de barbaris coactæ sint. Et enim hi equos habent ad præsepia compeditos. Itaque si quis eos inuadat, operosum est noctu equos soluere, frenare operosum, operosum insternere, operosum induere loricas: atq; vbi iam equos conscenderint, fieri prorsus nequit, vt equites per castra vehantur. His omnibus de causis quū alij barbari, tū illi munitionibus se circumdant. Simul etiam existimant, si locis sint munitis, habere se potestatem prælij, quum volunt, non cōmittendi. Dum hæc agerent, adpropinquare sibi ceperunt. Quumque iam accedendo alteri ab alteris ad parasangæ interuallum abessent, Assyrij hoc, quem indicauimus, modo metabantur castra, loco quidem fossa munito, sed oculis exposito: Cyrus autem sic sua locabat, quantum sane poterat, vt minime conspicerentur, etiā a fronte vicis & tumultis obiectis. Nā existimabat in bellis omnia, si subito conspiciantur, aduersariis esse formidabiliora. Et illa quidem nocte, quemadmodum par erat, vtrique constitutis excubiis, quieti se dederunt.

Assyrij fossa se cingere soliti.

Cyri solertia in locandis castris.

Αὐτὴν δὲ παρσιόντες ἐλέγητον ὁκλήπιδες ἡμερῶν ἀπέχον ὁδόν, τότε δὴ ὁ Κύριος λέγει· ὦ Κυαξάρη, ὡρα δὴ ἀπορῦται, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς ἡμετέροις Φουβητοῖς μὴ ἀντιπαρσιέναι· ἀλλὰ δὴλοι ὦ μὲν ὅτι ὁκλήπιδες μαχόμεθα. ἐπεὶ ὅτι ταῦτα σιωπῶντες τῷ Κυαξάρῃ, ἔγω δὴ αἰετῶν τε ἀγόμενοι παρῆσαν ἑσπέρην καθ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. καὶ δεῖπνον μὲν αἰετῶν φῶς ἐποιούωτο, πύρρα δὲ νύκτωρ ὁκλήπιδες ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐμπαρῶθεν μὲν τοῖς τῷ στρατοπέδῳ ἔχον, ὅπως ὄρωεν μὲν εἴτινες νυκτὸς παρσιόεντες ἀπὸ τῷ πύρρῳ, μὴ ὄρωεντο δὲ ὑπὸ τῷ παρσιόντων. πολλάκις δὲ καὶ ὅπιδες τῷ στρατοπέδῳ ἐπυρπόλοισιν, ἀπάτης ἐνεκα τῶν πολεμίων. ὡς τ' ἐστὶν ὅτε καὶ κατὰ σκοποὶ ἐπέπιθον εἰς τὰ παρφυλαχῶν αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ὅπιδων τὰ πύρρα εἶς ἐπὶ πόρρω τῷ στρατοπέδῳ οἰόμενοι εἶς. Οἱ μὲν οὖν ἀσσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ὅτι ἐχθρὸν ἀλλήλων τὰ στρατεύματα ἐγγύεον, τὰ φρον παρῆσαν ἔλθοντο. ὅπως καὶ νῦν ἐπιποιούσιν οἱ βαρβάρων βασιλεῖς, τὸ πότμον στρατοπέδωνται, τὰ φρον ὅπου αὐτοὺς ἀλλάσσονται διπετῶς ἀπὸ τῶν πολυχειῶν. ἴσασι γὰρ, ὅτι ἰπτικὸν στρατεύμα ἐν νυκτὶ τὰ ἐχθρῶδες ἐστὶ καὶ τὸ δειχθῆναι, ἄλλως ἢ καὶ δεῖναι βαρβάρων. πεποδισμένοι γὰρ ἔχουσι τὰς ἵππους ὅτι τὰς φάτνας· καὶ εἴτις ἐπὶ αὐτοῖς ἴοι, ἔρρησιν μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔρρησιν ὅτι χαλινάσαι, ἔρρησιν δὲ ὅτι σάξαι, ἔρρησιν δὲ ὅτι θωρακίσασθαι· ἀναβαίτας δὲ ἐφ' ἵππων ἐλάσαι ἀπὸ τῷ στρατοπέδῳ πᾶσι πάντας ἀδύνατον. τούτων δὲ ἐνεκα πόρρων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα παρῆσαν ἀλλάσσονται, καὶ ἄμα αὐτοῖς δοκεῖ ὅτι ἐχυρῶν εἶς καὶ δεῖναι παρῆσαν ὅτι βούλωνται μὴ μάχεσθαι. ταῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες ἐχθρὸν ἀλλήλων ἐγγύεοντο. ἐπεὶ ὅτι παρσιόντες ἀπέχον ὅσον παρῆσαν ἔχον, οἱ μὲν ἀσσύριοι ἔτις ἐστρατοπέδωντο ὡς παρῆσαν εἶρηται, ἐν παρῆσαν φουβητοῖς μὲν, κατὰ φανεί δὲ, ὅτι Κύριος ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανείαται, κώμας τε καὶ γολφοῖς ἐπὶ παρῆσαν ποιησάμενος, νομίζων πόρρα τὰ τὸ πολέμα ἐξάγειν φησὶ ὁρώμενα φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶς. καὶ ἐκεῖναι μὲν τὴν νύκτα, ὡς παρῆσαν ἐπαρῆσαν, παρῆσαν φουλαχῶν ποιησάμενοι ἐκάτεροι ἐχθρῶν εἶς. τῇ δὲ

πολεμικῶν

ἐμπαρῶθεν

eademq; non aliter ac mihi ipsi & meditata
 & audita vobis esse, atq; etiam adhuc per-
 petuo vos audire; vt non abs re doctores a-
 liorum in his esse posse videamini. Si tamē
 hæc necdum animi consideratione com-
 plexi estis, me audite. Nostri scilicet hisce
 fociis, quos recens adsciuimus, & nobis ipsi
 similes efficere conamur, redigendum in
 memoriam erit, quem ad finem Cyaxares
 nos aluerit, quæ exercitationes nostræ fue-
 rint, ad quæ illos ita cohortati sumus, & li-
 benter etiam se contendere nobiscum vel-
 le dixerint. Hoc quoque in memoriam eis
 reuocate, hodiernum diē declaraturū esse,
 quibus quisque præmiis dignus sit. Nam
 quas res sero mortales discūt, in iis mirum
 videri non debet, quosdā monitoris opera
 egere. Nimirum æqui boni faciendum est,
 si etiam aliorum instinctu viri fortes esse
 possint. Atq; hæc dum ageris, simul de vo-
 bis etiam periculum facietis. Nam qui ali-
 os tali tempore nouit reddere fortiores, is
 sibi quoque procul dubio conscius fuerit,
 ad perfectionē virtutis se peruenisse. Qui
 vero hæc sibi soli suggerere potest, atque
 hoc adeo fati esse sibi ducit: is merito se
 perfectum ex se misse dumtaxat arbitretur.
 Atq; hæc equidem ipsis non expono, sed e-
 am ob rem vobis exponenda mando; vt se
 vobis quoque probare studeant. Vos enim
 estis eis proximi, suæ nimirum parti quili-
 bet. Hoc etiam scire vos volo, quū his, tum
 multis aliis vos non verbis, sed reabse futu-
 ros fiducia magistrōs, quam diu vosmet fi-
 ducia plenos eis ostenderitis. Tamē sub-
 iecit, irent pransum coronati, peractisque
 libationibus, cū ipsis sertis ad ordines ve-
 nirent. His abeuntibus, arcessitos illos, qui
 vltimis in cohortium partibus curabant, in
 hunc modum compellauit: Vos æqualium
 in ordinem cooptati, viri Persæ, atq; etiam
 delecti quidam estis, qui vt rebus ceteris,
 vel præstantissimis pares estis: sic per æta-
 tem etiam prudentia excellitis. Quæ caussa
 est, vt loco non minus, quam antistites, ho-
 nesto sitis. Nam quum extremo in agmine
 cūretis, facile viros fortes intuendo, & co-
 hortando, fortiores etiam efficitis: & si quis
 remissior fuerit, eum itidem obseruando,
 ignatiū esse non finitis. Quod si cuiquā alij,
 vobis expedit certe, superiores vt sitis, tum
 ob atatē, tum ob armaturę pondus. Itaq; si
 anteriores forte vos inclamauerint, & ad
 sequendū hortati fuerint: velim ipsis obtē-
 peretis, atq; vti hac in parte non sitis eis in-
 feriores, vicissim & ipsos cohortamini, quo
 vobis præeundo celeriter in hostē ducant.

καὶ ταῦτα μεμελετηκότες τὴν ἀκροῦσιν καὶ
 ἀκούοντες ἄλλ' ἢ τὸ τέλος ἀπὸ ἐγώ, ὡς ἴτε καὶ ἄλ-
 λους εἰκότως ἀνδιδάσκουσιν τὰ δεξιὰ. εἰ δὲ μὴ τυγ-
 χόμενοι κατανεοκότες, ἀκούσατε, οἷς γὰρ νεω-
 τισι συμμαχοῦσι τὸ ἔχοντα καὶ παρῶντα ἡμῖν
 αὐτοῖς ὁμοίους ποιεῖν, τὸ τοῖς δὲ ὑμᾶς ὑπομι-
 μνήσκον, ἐφ' οἷς ἴτε ἐξεφόρμηθα ὑπὸ Κυαξάρ-
 ρου, ἃ τε ἡσυχίᾳ, ἐφ' ἃ τε αὐτοῖς παρὰ κεκλή-
 κειν, ὡς ἴτε ἀσμενοὶ ἀνταγωνισαί ἡμῖν ἐφασ-
 ἔσεσθαι. καὶ τοῦτου δὲ αὐτοῖς ὑπομνήσκουσι, ὅτι
 ἡδὲ ἡμέτερα δεξιὰ ὡν ἀξίους ἕκαστος ὄσιν. ὡν γὰρ
 δὴ ἀνδρῶν ποιῶν ἡμᾶς ἡγῶνται, ὁσὲν θαυ-
 μαζὸν εἶπεν αὐτῶν καὶ ὑπομνήσκοντος δε-
 ον. ἄλλ' ἀγαπητὸν εἰ καὶ εἰς ὑποβολῆς δύ-
 ναμιτο ἀνδρες ἀγαθοὶ εἶ. καὶ ταῦτα μὲν τοῖς
 παρὰ πόντες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πέραι λήψε-
 σθε. ὁ μὲν γὰρ δυνάμειος ἐν τῷ ποταμῷ καὶ ἄλ-
 λους βελτίους ποιεῖν, εἰκότως ἀνδρῶν καὶ ἐαυτῶν
 στωφδεῖν τελείως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὡν. ὁ δὲ τῶν ὑ-
 πῶν ὑπομνήσκον αὐτοῖς μῖος ἔχων, καὶ ἔτι ἀγα-
 πῶν, εἰκότως ἀνδρῶν αὐτῶν ἰομίζουσι. τὸ τοῦ
 δὲ ἐνεκεν ἐκ ἐγώ, ἔφη, αὐτοῖς λέγω, ἄλλ' ἢ ὑμᾶς
 κελδῶ λέγειν, ἵνα καὶ εὐρέσκον ὑμῖν πέραιται.
 ὑμῶς γὰρ καὶ πλησιάσει αὐτοῖς, ἕκαστος τῶν ἐαυ-
 τῶν μέρεσιν. ὁ δὲ ὀπίσθασθε, ἔφη, ἕως ἀνταρρῶν-
 τας τὸ τοῖς ὑμᾶς αὐτοῖς ὀπίσθασθε, καὶ τὸ τοῖς
 καὶ ἄλλοις πολλὰς οὐ λογαζόμενοι ἔργων, ἀρρῶν
 διδάξετε. τέλος εἶπεν ἀπὸντας ἀριστῶν ἐξε-
 φωνομένοις, καὶ ἀποδοῦναι ποιησαμένους ἡκῶν εἰς
 τὰς ἑξῆς αὐτοῖς σφαιροῖς. ἐπεὶ δὲ ἔπειτα ἀπὸ ἡλ-
 λων, αὐτοῖς τὸς ὠρεγοῦντες παρῶν ἀλέσει, καὶ τὸ τοῖς
 τοῖς αὐτοῖς ἀλέσει. Ἄνδρες παρῶν, ὑμῶς καὶ τῶν
 ὁμοτήτων ἱερῶν ἀλέσει, καὶ ὀπίσθασθε ἕως οἰδο-
 κῆτε τὰ μὲν δὴ τὰ τοῖς κρετίστοις ὁμοιοὶ εἶ, τῆ
 δὲ ἡλικία καὶ φρονιμότητι. καὶ τοῖσι καὶ ἕως
 ἔχουσι ὁσὲν τῆ ἡπὸν ἐντιμον τῶν παρῶντων. ὁ
 μὲν γὰρ ὀπίσθασθε ὄντες τὸς ἀγαθοῖς ἀνδρῶν
 ῶντες καὶ ὀπίσθασθε αὐτοῖς, ἐπὶ κρείστοις
 τῶν ποιεῖτε. εἴτε τις μαλακίσει, καὶ ἔτι ὄντων
 ἴτεσ ὄντων ἀνδρῶν ἐπέσει αὐτῶν. συμφέρει δὲ ὑ-
 μῖν, εἴπω τῶν καὶ δὴ τῶν, ὅτι νικᾶν, καὶ ἄλλ' ἢ ἡλι-
 κίαν καὶ εἰς τὸ βαρὸς τὸ σολῆς. ἀνδρῶν ἅμα ὑμᾶς
 καὶ οἱ ἐμπαρῶν ἀνακαλοῦντες ἐπεὶ παρ-
 ἔσθασιν, ὑπακούετε αὐτοῖς; καὶ ὅπως μὲν δὲ ἐν
 τῶν αὐτῶν ἡπὸν ἡπὸν, ἀπὸ τῶν κελδομένων
 νοῦ αὐτοῖς, ἡπὸν τῶν ἡγῶντες ὀπί τὸς πολεμίους. τῶν καὶ
 καὶ ἀπὸ-

καὶ ἀπὸ-

καὶ ἀπὸντες, ἔφη, ὄφρα ἴσταντες καὶ ὑμεῖς, ἢ
 κετεσεὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὲ φανακῶντες ἐς τὰ πᾶ-
 ξας. οἱ μὲν δὲ ἄμφι Κόρην ἐν τούτοις ἦσαν.
 οἱ δὲ ἀσύριοι καὶ δὴ ἠεισηκότες ἐξήσαν τε
 ἰθυσίως, καὶ παρετάπητοντο ἐρρωμένως. παρ-
 ἔστη δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ἑμαυτοῦ παρ-
 ελαύνων, καὶ τοῖα δὲ παρεκελεύετο. Ἄνδρες
 ἀσύριοι, νῦν δεῖ ἀνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. νῦν γὰρ
 παρὲς ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν, καὶ παρὲς
 γῆς ἐν ἧ' ἐφυτε, καὶ παρὲς οἴκων ἐν οἷς ἐβράφη
 τε, καὶ παρὲς γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων, καὶ παρὲς
 πούτων ἂν ἴπέπαθε ἀγαθῶν. νικήσαντες
 μὲν γὰρ, ἀπὸ πούτων τούτων ὑμεῖς, ὡς παρὲς παρ-
 εθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ δὲ ἠττηθήσεσθε, δὲ ἴτε
 ὅτι παρὲς δώσετε ταῦτα πούτα τοῖς πολε-
 μίοις. ἴατε οὖν νίκης ἐράντες, μέροντες μά-
 χεσθαι. μισθὸν γὰρ, ὅ κε αὐτῶν βουλομένων,
 τὰ τυφλά τῶ σώματος καὶ ἄοπλα καὶ ἀχ-
 ρα ταῦτα ἐναντία τὰ πῆν τοῖς πολεμίοις φεύ-
 γοντες. μισθὸς δὲ καὶ εἴ τις ζῶν βουλομένος
 φεύγειν ὅτι χρεώσθαι, εἰδὼς ὅτι οἱ μὲν νικῶν-
 τες σώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκουσι
 μάλλον τῶν μόνοντων. μισθὸς δὲ καὶ εἴ τις χρε-
 μάτων ὅτι θυμῶν, ἠτῆται παρὲς γίνεται. τίς γὰρ
 οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τὰ τε ἑαυτῶν
 σώζονται, καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἠτῆτων μόνων
 παρὲς λαμβάνουσιν, οἱ δὲ ἠτῆτων μόνων ἅμα ἑαυ-
 τῶν τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πούτα ἀποβάλλουσιν,
 οἱ μὲν δὲ ἀσύριοι ἐν τούτοις ἦσαν. ὁ δὲ Κυα-
 ξάρης πέμπων παρὲς τὸν Κόρην ἔλεγε, ὅτι
 ἠδὴ καρὸς εἶναι ἄγαν ὅτι τῶν πολεμίων. εἰ
 γὰρ νῦν, ἔφη, ἐπὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐξω τῶν ἐρύ-
 ματος, ἐν ᾧ αὐτῶν παρὲς ἰσχυροὶ πολλοὶ ἔσονται.
 μὴ οὖν ἀναμνήσθαι ἕως αὐτῶν πλείους ἠμῶν γέ-
 νωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἐπὶ οἰόμεθα διππετῶς
 αὐτῶν κρατήσασθαι. οἱ δὲ αὐτῶν Κόρην ἀπεκρί-
 νατο ὁ Κυαξάρης, εἰ μὴ ἔσθ' ἡμῶν αὐτῶν
 ἔσονται οἱ ἠττηθέντες, δὲ ἴασι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐ-
 ροδοὶ φοβεράτους ὁ πλῆθος τοῖς ὀλίγοις ὅτι
 χρεώσασθαι αὐτοῖς ὅτι νομίσουσιν ἠτῆσθαι. ἴαλλ' ἄ-
 λης σοι μάχης δεήσθαι, ἢ αὐτῶν ἀμνησίως βου-
 λώσασθαι ἢ νῦν βεβέβηκται, παρὲς δόντες ἐ-
 αὐτῶν ἡμῶν ταμιθῶσθαι, ὡς δὲ ὁ πόσις αὐτῶν βε-
 λόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. οἱ μὲν δὲ ἀγγελοὶ
 ταῦτα ἀκούσαντες ἄχροντο. ἐν τούτοις δὲ ἦλθε Χρυσάντας τὸ ὄψος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτί-
 μων, αὐτομολοὺς ἀγόντες. καὶ ὁ Κόρην, ὡς εἶχες, ἠρώτα τοῖς αὐτομολοῦσι τὰ ἐκ τῶν πολεμίων.

Nunc quidē abite, inquit, & pransi quum
 eritis, ad ordines vna cum aliis coronati
 accedite. Dum his rebus Cyri milites oc-
 cuparentur, Assyrij iam ante pransi, auda-
 cter e castris prodibat, & in aciem prafen-
 tibus animis se componebant. Instruebat
 autem eos rex ipse curru vectus, & verbis
 huiusmodi cohortabatur: Nunc vos, Assy-
 rij, viros esse fortes oportet. Iam enim & de
 vita certamen propositum vobis est, & de
 solo, in quo estis orti; de domiciliis, in qui-
 bus educati; de vxoribus, liberis, bonis, que
 possidetis vniuersis. Nam si victoria potie-
 mini, horum omnium, vt antea, domini fu-
 turi estis: sin victi fueritis, certo vos scire
 volo, hostibus istac omnia vos esse prodi-
 turos. Itaque standum vobis, & pugnan-
 dum erit, quotquot apiscēda victoria stu-
 dio flagratis. Quippe stultum est eos, qui
 superiores esse velint, cæcas corporis par-
 tes, & armis ac manibus destitutas, per fu-
 gam hostibus obuerrere. Stultus item, qui
 cumq; vitæ cupidus, fugæ se cōmittit: quū
 sciat victores salutem cōseruare, ac fugien-
 tes citius interire, quam resistētes. Est & is
 stultus, qui opum cupiditate accēsus, vinci
 se patitur. Nam quis ignorat, & suas res sal-
 uas esse victoribus, & eosdem præterea for-
 tunis illorū, quos vicerint, potiri: quum vi-
 cti & seipfos, & omnia sua simul amittant.
 Hæc dum Assyrius ageret, Cyaxares misso
 ad Cyrum quodam, tempus esse dicebat
 in hostem ducendi. Licet enim pauci iam,
 ait, extra munitiones progressi sunt, tamen
 interea, dum nos ad eos accedemus, per-
 multi erunt. Itaque nō expectemus, donec
 ipsi plures nobis sint; sed eamus dum ad-
 huc facile superiores eis nos futuros arbi-
 tramur. Ad ea respondebat Cyrus: Cer-
 to te scire velim, mi Cyaxares, nisi eorum
 plures parte dimidia victi fuerint; dictu-
 ros esse, nos multitudinis metu paucos e-
 fuis inuasisse. Idcirco se minime victos ex-
 istimabunt, sed aliud tibi prælium subeun-
 dum erit, in quo melius fortasse sibi confu-
 luerint, quam hoc tempore, quo seipfos
 nobis offerunt, velut e penu promendos,
 vt cum quanto velimus eorum numero
 pugnemus. His auditis nuntij discede-
 bant. Interea Chryfantas Persa venit, &
 alij nonnulli ex æqualium ordine, secum-
 que transfugas adducebant. Eos Cyrus, vt
 par erat, de rebus hostium interrogabat.

Assyrij re-
 gis ad suos
 exhortatio.

ἐκ τῆς δε-

εἰ π

ἀλλ' ἄ-
 λης σοι
 μάχης
 δεή-
 σθαι,

Handwritten marginal notes in the left margin, including fragments of text from the adjacent page and other annotations.

Illi vero narrabant, armatos iam e castris prodire, atq; a rege instrui, qui & ipse progressus extra castra, cohortatione copiosa & vehementi ad eos vteretur, quotquot continuo prodirent, uti quidem adfirmaretur ab illis, qui eum audissent. Hic Chryfantas: Quid vero, inquit, si & tu, Cyre, militem conuoces, dum adhuc exhortandi facultas conceditur? an non & ipse redderes eos animosiores? Cui Cyrus: Ne tibi molestæ sint, ait, exhortationes istæ Assyrij, mi Chryfanta. Nam admonitio nulla tam præclara futura est, quæ homines minime fortes eodem quo auditur, die fortes sit effectura: non sagittarios, nisi eam artem prius exercuerint: non iaculatores, nec equites: immo ne id quidem efficiet, ut corporibus in labore perferendo valeant, nisi se prius exercuerint. Et Chryfantas: Satis est mi Cyre, inquit, animos eorum cohortando meliores reddi. Num queat, ait Cyrus, vna oratio pronuntiata eodem die, non pudore dumtaxat audientium animos implere, vel a turpitudine reuocare, sed etiam excitare, ut laudis gratia laborem omnem, omnemque periculum subeundum statuunt, ac mentibus suis infixum habeant, optabilius esse pugnando mori, quam fugiendo salutem apisci? Nonne si huiusmodi cogitationes hominum animis inferi debeant, & durabiles esse, primum leges sint tales oportet, ut earum beneficio viris fortibus honesta & liberalis vita paretur; ignavis abiecta, plena doloris, acerba victu vita incumbat: deinde præceptores, ut equidem arbitror, & magistrōs necesse est accedere, qui eis præficiantur, & tam exemplo, quam doctrinâ eos ad actiones illas adsuaficiant; donec in situm hoc ipsis fuerit, ut viros fortes & laudatos reabsue ducant felicissimos, ignavos & infames omnium miserimos existiment. Sic enim animati esse debent, apud quos potior futura sit disciplina, quam metus hostilis. Quod si quis militibus armatis ad pugnam prodeuntibus, quo tempore multi etiam disciplinæ prioris obliuiscuntur, oratione subito concinnata possit homines extemplo bellicosos efficere: nimirum facillima res omnium fuerit, eam virtutem tum discere, tum docere, quæ in hominum vita longe maxima est. Nam equidem ne hos quidem ipsos, qui

Quid exhortationibus militibus sit tribuendum.

οὐδ' ἔλεγον ὅτι δέξιοι ἐν τῇ ἡδυσίᾳ τοῖς ὀπλοῖς, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἔξω ὦν, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς μὴ δὴ τοῖς ἀεὶ ἔξω τῶν οὐσῶν πολλὰ τε καὶ ἰσχυρὰ, ὡς ἔφασαν λέγειν τὸς ἀκούοντας. ἐν ταῦτα εἶπεν ὁ Χρυσάϊτος, πῆ δὲ, ἔφη, ὦ Κύρε, εἰ καὶ σὺ συγκαλέσας, ἕως ἐπὶ ἔξω τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμεινούς ποιήσας τὸς στρατιώτας; καὶ ὁ Κύρεος εἶπεν ὦ Χρυσάϊτα, μηδὲν σε λυποῦντων αἰτῆ ἀσυνεῖου τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς. ὁ δὲ μὴ οὕτως ἔφαθ' ἡ καλὴ παραμύθια ἢ τὸς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς ἀνθυμερῶν ἀκούσασθαι ἀγαθοὺς ποιήσας. ὅσα αὐτῶν οὐδέ τι γέ, εἰ μὴ ἐμπαροῦσθαι τὸ μεμελετηκότες εἶεν οὐδὲ ἀκνηπίσας, ὁ δὲ μὴ ἰπώσας γέ. ὁ δὲ μὴ τὰ γέ σώματα ἰσχυροὺς ποιεῖν, ἢ μὴ παροῦσθαι σκηκότες ὡσὶ καὶ ὁ Χρυσάϊτος εἶπεν δὴ δὲ πρὸς τὸν Κύρε, εἰ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρεκελευσάμενος ἀμεινούς ποιήσας, ἢ καὶ δύναται ἂν, ἔφη ὁ Κύρεος, εἰς λόγους ῥητοὺς ἀνθυμερῶν ἀκούσθαι μὴ ἐμπλήσασθαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούσασθαι, ἢ δὲ τῶν ἀγαθῶν κληῖσθαι, παροῦσθαι δὲ ὡς γέ, ἐπαίτου μὴ ἐνεκα πῦρτα μὴ πόνοι, πῦρτα δὲ κινδύων ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δὲ ἐν ταῖς γνώμας βεβαίως τὸ, ὡς ἀρετῶτερον ἔστι μαχηθῆναι δὲ πρὸς τὸν μάλλον, ἢ φάροντας σωθῆναι; ἂν ὅσα, ἔφη, εἰ μέλλοις βιαῖσθαι ἀφαινοῖαι τὸ εἰρημνεῖσθαι ἀνδρόπας καὶ ἐμμοῖνοι ἔσειν. ὁ δὲ τῶν νόμοις ὑπαρξῆσαι δεῖ τοῖς ἄλλοις, δὲ ὦν τοῖς μὴ ἀγαθοῖς ἐντιμῶς καὶ ἐλθῆναι ὁ βίος τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς, τοῖς ἢ κακῆς τῆς κακῆς τε καὶ ἀλγῆς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπαρκεῖσθαι; ἔπειτα διδασκάλους, οἵμα, δεῖ καὶ δέχοντες ἅπαντες τούτοις ἡγεῖσθαι, οἵτινες δείξοις τε ὀρθὰς καὶ διδάξοις καὶ ἐπίσοις ταῦτα δρᾶν, ἕως δὲ εἰρημνεῖσθαι αὐτοῖς τὸς μὴ ἀγαθοὺς καὶ ἀκνηπῆς διδάμονες αὐτοῖς τὸ ὄντι νομίζῃ, τὸς δὲ κακῆς καὶ δικηπῆς, ἐθλιωτῆς πῦρτα κληῖσθαι. ἔτω γὰρ τὸ δὲ τῶν τε δὲ τῶν μέλλοις τὸ δὲ τῶν πολέμιων φόβου τὴν μάθησιν κρείττονα παρῆξασθαι. εἰ δὲ τοῖσιν εἰς μάχην σὺ ὀπλοῖς, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων δέξασθαι, ἐν ταῦτα διωθήσεται πῆς δὲ πρὸς τὸν βασιλεῖ αὐτοῖς ἀνδρας πολεμικοὺς ποιήσας, πῦρτων αὐτῶν εἶη καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι τὴν μεγίστην ἢ ἀνδρόπας δρετῆν. ὁ δὲ ἔγωγ', ἔφη, οὐδὲ αὐτῶν τῶν ἐπιτενον ἐμμοῖνοις ἔσειν, οὐδ'.

ὁ δὲ τῶν νόμοις ὑπαρξῆσαι δεῖ τοῖς ἄλλοις, δὲ ὦν τοῖς μὴ ἀγαθοῖς ἐντιμῶς καὶ ἐλθῆναι ὁ βίος τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς, τοῖς ἢ κακῆς τῆς κακῆς τε καὶ ἀλγῆς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπαρκεῖσθαι; ἔπειτα διδασκάλους, οἵμα, δεῖ καὶ δέχοντες ἅπαντες τούτοις ἡγεῖσθαι, οἵτινες δείξοις τε ὀρθὰς καὶ διδάξοις καὶ ἐπίσοις ταῦτα δρᾶν, ἕως δὲ εἰρημνεῖσθαι αὐτοῖς τὸς μὴ ἀγαθοὺς καὶ ἀκνηπῆς διδάμονες αὐτοῖς τὸ ὄντι νομίζῃ, τὸς δὲ κακῆς καὶ δικηπῆς, ἐθλιωτῆς πῦρτα κληῖσθαι.

† δὲ τῶν πολέμιων

Apud Assyrios autem, qui de curribus ante aciem primi pugnare solebant, postquam propius accessit agmen Persicum, conscensis curribus ad copias suas recesserunt. Sagittarij vero, & iaculatores, & funditores tela sua multo prius emisere, quam ad hostem peruenire possent. Vbi Persae accedentes emissã iam tela conculcarent, tum Cyrus ita locutus est: Iam viri fortissimi: celerius aliquis vestrum procedens sui specimen edat, & aliis hæc eadem significet. Quæ illi verba dũ aliis rursus traderent, quidam præ alacritate atque impetu animi, præque studio conferendi manum, currere ceperunt: eosque tota simul phalanx curriculo secuta est. Ipse adeo Cyrus gradatim incedere oblitus, cursu præibat, simul hæc proferens: Ecquis sequitur? ecquis vir fortis? ecquis primus virum prosterneat? Quibus illi auditis, idem proferebant, adeoque per vniuersos, vt ipse cohortabatur, ita vox hæc didita fuit: Ecquis sequetur? ecquis fortis? Hoc igitur Persæ cum impetu in hostem ferebantur. Is vero non amplius subsistere poterat, sed terga dās ad munitiones se fuga recipiebat. Persæ ad ipsos castrorum aditus eos insequuti, dum illi se protrudendo premerent, multos occiderunt. Si qui in fossas delaberentur, in eos insulentes, vna cum hominibus equos etiam interfecerunt. Nam currus quidam in fuga coacti sunt in fossas decidere. Quæ quum Medorum equites cernerent, in hostium equitarum inuecti sunt: qui quum eorum impetũ declinaret, tum vero & equorum & hominum fugientium persecutio, & cedes vtrorumque fieri. Qui Assyriorum intra munitionem supra caput editaue loca fossæ constiterant, de sagittis & iaculis in eos emittendis, qui suos occidebant, ne cogitabant quidem; vti nec facere poterant, quum ob ista terribilia spectacula, tum quia metu perculsi essent. Quumque mox etiam animaduertissent, quosdam Persas ad munitionis aditus vi perripisse, terga vertebant, & a partibus fossarum edioribus diffugiebāt. Vbi vero & Assyriorum & sociorũ vxores viderunt, etiã in castris iã fugã fieri; clamore sublato discurrebāt hinc inde territæ, partim liberum matres, partim iuuenula: vestibusque discerpis, etiam vnguibus ora dilaniabāt; obsecrãtes eos, quibuscũq; occurreret, ne se fugiendo desereret; sed liberos, vxores, seipos tueretur. Atque heic demũ reges ipsi cum fidissimis ad portas castrorum cõstiterunt, & conscensis eminentioribus locis,

Ardor mi-
litum Cy-
ri in con-
fusia.

Cyri vi-
soria.

dim. con-
fusia.

τῶν δὲ ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἑρμῶν ἄνω-
μαζωῦτες, ὡς ἐγγὺς ἦδη τῶν εὐμελίην δὲ ἄρ-
σιχὸν πλήθος, ἀνέβαινον ὅτι τὰ δῆμα, καὶ
τὰ ἀνέχοντες τῶν δὲ αὐτῶν πλήθος οἱ δὲ βόσται ὑπεζῆγον
καὶ ἀκοντίζοντες καὶ σφενδονήται αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ
βέλη τὰ πολλὰ τῶν δὲ ζιμῶν. ὡς δὲ ἐπιόντες πολὺ τῶν
οἱ ἄρσται ἐπέβησαν τῶν ἀφιεμένων βήαν, ἐφθέ-
ξατο τὸ δὲ ὁ Κόρος ἄνδρες ἀεισοί, ἦδη δὲ τῶν
τις ἰὼν ὅτι δὲ κινύτω αὐτῶν καὶ παρεχόμενοι. οἱ
μὲν δὲ παρεδίδοσαν τὸ ἄνω τῶν εὐμελίης καὶ
B μύθους καὶ τῶν ἀπὸ δὲ συμμίξαι, δρόμους τινὲς ἤρ-
ξαντο. σιωπεφίπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγξ δρό-
μου καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κόρος ἐπιλατόμηνος τῶν βᾶ-
δίων, δρόμου ἠγάτο. καὶ ἅμα ἐφθέγετο, τίς τῶν
ἐπιεται, τίς ἀγαθός; τίς τῶν ἄνδρα καὶ ἄ-
βουδῆ; οἱ δὲ ἀκασάντες, δὲ αὐτῶν ἔπο ἐφθέγοντο. καὶ
δὲ πύτων δὲ ὡς τῶν παρηγήα, ἔτιως ἐχώρα
τίς ἐφί; τίς ἀγαθός; οἱ μὲν δὲ ἄρσται ἔτιως ἐ-
χοίτες ὁμοσε ἐφείοντο. οἱ δὲ μὲν πολέμοι ἐκέτι
ἐδύωντο μύθον, ἀλλὰ εὐφρέτες ἐφθάρην εἰς
C τὸ ἔρμα. οἱ δὲ αὐτῶν ἄρσται καὶ τῶν εἰσοδοῖς ἐπό-
μνοι, ὡς μύθον αὐτῶν, πολλὰς τὰ καλεσθέντων.
τοῖς δὲ εἰς τῶν τὰ φρεῖς ἐμπίπτοντες ἐπείπτη-
δῶντες ἐφοίβον, ἀνδρας ὁμοῦ καὶ ἵππους. ἔνια γὰρ
τῶν ἀρμῶν εἰς τῶν τὰ φρεῖς ἠιανέσθη φθάρητα
σιωπεφίπετον. καὶ οἱ τῶν μύθων ἵπποις ὁραῖτες
ταῦτα, ἠλαῖον εἰς τοῖς ἵπποις τῶν πολέμων οἱ ἵπποις
δὲ ἐνέκλινα καὶ ἄπει. ἔνθα δὲ καὶ ἵππων διω-
γμὸς αὐτῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος δὲ ἀμφοτέρων. οἱ
δὲ ἐν τῶν ἔρματος τῶν ἀσσυρίων ἐσηκῶτες ὅτι
D τῶν φθάρη τὰ φρεῖς, βεβῆσαν μὲν καὶ ἀκοντίζον
εἰς τῶν ἀποκλείοντες ἔτε ἐφθάρην ἔτ' ἐδύων-
το, δὲ τε τῶν δὲ ὁ εὐμελίης, καὶ δὲ τῶν φέρον.
τὰ παρὰ τῶν καὶ κατὰ ματόντες τῶν ἄρστων ἰνάς τῶν
τῶν εὐμελίης τῶν εἰσοδοῖς τῶν ἔρματος, δὲ αὐτῶν
ἐβᾶποντο καὶ ἀπὸ τῶν φθάρη ἐφθάρην. ἰδοῦσται
τῶν ἀγχιμαχίας τῶν ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων
φυγῶν ἦδη καὶ ἐν τῶν στρατοπέδῳ, ἀνέχεσθαι,
καὶ ἔτεον ἐκπεπληγμένα, αἱ μὲν καὶ τῶν τέκνα
ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι, καὶ ἄρρηγνύμεναι
E τοῖς πέπλους, καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἰκεῖ δὲ ἄρσται
πῶν τῶν ὅτι ἐπιτυχέμοιεν, μὴ φθάρη καὶ ἀρ-
πῶν τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἀμύμαι καὶ τέκνοις καὶ ἐ-
αυτῶν καὶ σφίσι αὐτοῖς. ἔνθα δὲ καὶ αὐτοῖς οἱ
βασιλεῖς σὺ τοῖς πιστοτάτοις πάντες ὅτι τῶν
εἰσοδοῖς, καὶ ἀγαθῶντες ὅτι τῶν κεφαλῶν,
καὶ αὐτοῖς

Handwritten marginal notes in Greek script on the right edge of the page, including fragments of the text and other annotations.

καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκε-
 λώνοντο. ὡς δὲ ἔγνω ὁ Κύρος τὸ γιγνώσκον,
 δεισάσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο εἶσω, ὀλίγοι ὄντες
 ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖν τι, παρηγγύησεν ὅτι
 πόδα δὴ ἀνάξην ἔξω βέλων, καὶ πείθεσθαι. ἐν-
 στα δὲ ἔγνω ἕως δὴ τὸς ὁμοτίμοις καὶ περὶ α-
 δελφύμας ὡς δεῖ. Ἐσχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπέειπον-
 το, Ἐσχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. ὡς δὲ
 ἔξω βέλων ἐγύοντο, ἔστησαν καὶ χάρακον τὸν πολ-
 λῶν μάλλον χροσθῶ, ἀκριβοῶς εἰδότες ὅπου ἔδδ
 τὸ ἔκαστον γυμνασθῆναι.

A partim ipsi pugnabant, partim excitabant
 alios cohortando. Cyrus, ubi quid agere-
 tur, animaduertit; veritus, ne si etiam intro-
 vi perumperet, pauci tamen a multis de-
 trimenti aliquid caperent: extra telorum
 ictus pedem referrent, & dicto audientes
 essent, edici iussit. Ibi tum adgnouisset ali-
 quis æquales Persicos etiam ita institutos,
 ut oporteret. Nam & ipsi celeriter obædie-
 bant, & aliis idem celeriter denuntiabant.
 Quumque iam extra telorum ictus essent,
 suo quisq; loco constituerunt aptius, quam
 B quisquam musicorum chorus; quod ac-
 curate locus unicuique suus notus esset.

Cyrus a
 castrorum
 oppugnati-
 one suo
 reuocat.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙ-
 ΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ
 ΤΕΤΑΡΤΟΝ.
 XENOPHONTIS HISTORIA-
 RVM DE INSTITVTIONE
 CYRI, LIBER QVARTVS.

MΕΙΝΑΣ ὁ Κύρος μέγιστον
 χρόνον αὐτῷ σὺν τῷ στρα-
 τώματι, καὶ δηλώσας ὅτι ἐ-
 ποίμοι εἰσι μάχεσθαι, εἰ τις
 ἐξέρχεται, τὸ ὡς ἔδειξεν ἐξήκει,
 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅσον ἐδόκεν καθῆσθαι
 ἐξήκει, καὶ καλεσάμενος πεδύσαστο φυλακὰς ἰεκα-
 τασθῆσά μιν, καὶ σκοπῆς παρὰ πέμψας, ἕως εἰς τὸ
 μέσον στυγεράλεσε τὸς ἑαυτῶν στρατιώτας, καὶ ἔ-
 λεξε τοιαύτῃ. Ἄνδρες παῖδες, παρῶν μὲν τὸς
 θεῶν ἐγὼ τε ἐπαίνομαι ὅσον διώματι, καὶ ὑμῶν
 πόρτες, οἱ μὲν νίκης τε γὰρ ἰετυχήκαμεν καὶ θο-
 τηρίας, τὸ τῶν μὲν οὐκ ἔχοντες ἡμετέρας, ὡς αὐ-
 τῶν ἐγὼ μὲν, τοῖς θεοῖς ἀποτελέσειν ἐγὼ τὸν σύμπαντα
 μὲν ὑμᾶς ἢ δὲ ἐπαίνομαι. (Ὁ γὰρ γε γνηθιμὸν ἔρ-
 γον σύμπαντον ὑμῶν καλὸν ἀποτελέσειται) ὡς δὲ
 ἕκαστος ἀξίος, ἐπεὶ δὲ παρὰ ὧν παροσκήσει πύθω-
 ματι, τότε τὸ ἀξίαν ἕκαστον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πε-
 ράσομαι ἀποδιδόναι. τὸ δὲ ἐμὲ ἐγγύτατα πα-
 ξίαρχον Χρυσάντην ὁσὸν παρὰ δῆμων δέομαι
 πωτάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἶος εἶναι. τὰ
 μὲν γὰρ ἄλλα, ὅσα παρὰ οἱ μὲν καὶ ὑμῶν πόρ-
 τες, ἐποῖς ἐπεὶ δὲ ἐγὼ παρηγγύησα ἐπὶ μά-
 χην, καλέσας ὀνομαστὴν αὐτὸν, ἀναίετα μὲν ὅς
 εἶπεν τὴν μάχην ὡς παίσων πολέμων,

CYRVS, quum paulli-
 sper istic exercitum cō-
 tinuisset, ac suos paratos
 esse declarasset ad pu-
 gnandum, si quis egre-
 di castris vellet: exeu-
 nte nemine, tāto suos in-
 teruallo, quantum ex re fore putabat, ab-
 duxit: castraque metatus, & locatis excu-
 biis, atque præmissis etiam exploratoribus,
 ipse in medio consistens, ad militem con-
 uocatum huiusmodi orationē habuit: Pri-
 mum equidem, Persæ, Deos laudibus pro-
 sequor, atq; idem vos facere arbitror: quod
 victoriam salui & incolumes adepti simus.
 Et ob hæc quidem Diis gratias, quibuscū-
 que rebus possumus, persoluerē nos oportet.
 Vos autem non possum non equidem
 omnes collaudare. Nam quod gestum est
 rei, cum magno vestrum omnium decore
 patratū est. Verum ubi ab iis, a quibus par-
 est, sciscitatus fuero, quænam quisq; pro-
 meritus sit: tunc ex dignitate cuiusque co-
 nabor & verbis & ipsa re præmia vobis tri-
 buere. De Chrysanta quidē, cohortis præ-
 fecto mihi proximo, sciscitari alios nō ne-
 cesse habeo: quum ipse norim, qualem se
 fecerit. Nam & alia, quæcunque vos etiam
 fecisse arbitror, præstitit: & quū ego pedem
 referre iussi, cōpellato nominatim ipso, tā-
 et si gladium sustulerat, ut percussurus ho-

ὡς δὲ οὐ-
 δεις

Cyrus ἐπὶ
 τὰ θεοὺς
 ὡς ἡμι-
 νες grati-
 as se declarat.

laudat Plut. et Romanorum. similem disci-
 plinam militarem fuisse confirmat
 ex Atomis maioris ep. ad Filium. qst. Rom. pl. 488. et in Marcello. p. 578.